

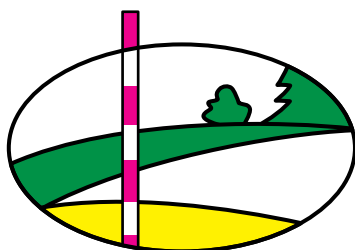

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

65

září 2008

POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Pozemkové úpravy

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

- Ústřední pozemkový úřad

Těšnov 17 Tel.: 221 811 111
117 05 Praha 1 Fax: 224 810 478
E-mail: info@mze.cz www.mze.cz

Září 2008

č. 65

ISSN 1214-5815

Obsah

Str.

1. **Pozemkové úpravy a ochrana půdy**
Ing. V. A. Mazín, MZe ČR, ředitel PÚ Plzeň
3. **Pozemkové úpravy a digitalizace katastrálních map**
Ing. Bohumil Janeček, ČÚZK
5. **Ke vztahům mezi pozemkovým úřadem a zhotovitelem návrhu**
Ing. J. Macháček, ředitel PÚ Ústí n. Orlicí
8. **Komplexní pozemkové úpravy pro Těšetice – nejlepší zemědělská obec roku 2007**
Ing. Zdeněk Burian, 1. místopředseda ČMKPÚ
9. **Zazipovaná krajina**
Ing. Vladimír Mackovič, U-24 s.r.o.
12. **Veřejná celostátní soutěž „O nejlepší realizované společné zařízení v pozemkových úpravách v roce 2007**
Ing. Pavel Gallo, 2. místopředseda ČMKPÚ
18. **Optimalizace protierozních a protipovodňových opatření s ohledem na mimoprodukční funkce krajiny v k.ú. Zátor**
Ing. Mira Koukalová, Ing. Jana Uhlířová, AGERIS s.r.o., VÚMOP Brno
21. **Procházka českými katastry – dokončení**
Ing. Jan Bumba, Praha
25. **K aktualizaci výměr bonitovaných dílů parcel při rebonitaci**
Ing. Michal Votoček, Ph.D., GEPRO spol. s r.o.
26. **XII. celostátní odborný seminář KPÚ – Strážnice 2008**
Ing. Zdeněk Burian, 1. místopředseda ČMKPÚ
28. **Natura 2000 – ptačí oblasti**

Zajišťuje: **Ing. Pavel Gallo - příprava a projektování,**
Perucká 1, 125 00 Praha 2
Tel./fax: 224 253 194
E-mail: pavel.gallo@gallopro.cz

Redakční kolektiv:

Ing. KAMIL KAULICH,
Ing. HELENA KMENTOVÁ,
Ing. MIROSLAV KNÍŽEK, CSc.,
Ing. PAVEL GALLO,
Ing. PETR CHMELÍK,
Ing. VÁCLAV MAZÍN

Za obsah článků odpovídají autoři.
Neprošlo jazykovou úpravou.
Vychází v nákladu 350 ks.

Tisk: **TEMPO PRESS, polygrafický podnik,**
Milan Jandík
Chmelová 2893, 106 00 Praha 10
Tiskárna: Kladenská 140, Úhonice,
Praha-západ
Tel./fax: 272 651 728
Mob.: 606 591 235
E-mail: tpress@centrum.cz

Foto první str. obálky Ing. Kamil Kaulich

POZEMKOVÉ ÚPRAVY A OCHRANA PŮDY

Ing. V. A. Mazín, MZe ČR, ředitel PÚ Plzeň

1. ÚVOD

Po delším období nezájmu se v současnosti opět začíná na veřejnosti mluvit o potřebě ochrany zemědělské půdy. Tyto diskuse iniciují sami zemědělci, nikoliv tak lidé zabývající se ekologií nebo environmentální politikou. Zajímavé je také to, že v této souvislosti se zmiňují pozemkové úpravy. Názory na ochranu půdy a pozemkové úpravy se ale někdy diametrálně rozcházejí. Aby bylo možné se zorientovat v této aktuální problematice, je třeba zohlednit širší souvislosti a okolnosti, které tyto současné diskuse nastartovaly.

2. DŮVODY A ŠIRŠÍ SOUVISLOSTI

2.1. Vliv dotací na zájem o půdu

Je možné se na celou věc podívat z pohledu optimisty, který věří, že se konečně změnila mentalita hospodářů, vlastníků a všech, kdo se okolo zemědělské půdy pohybují, využívají ji a jsou na ní závislí. Jistěže restituce zemědělské půdy musely projít svými „dětskými nemocemi“ a obnova osobního vztahu k půdě a krajině, ve které vlastníci a zemědělci žijí, nemohla nastat ze dne na den.

Za posledních sedmnáct let prošla společnost, vlastníci a nájemci několika revolučními změnami. Restituce nemovitostí, transformace movitého majetku, období úvěrů, pak rychlý přechod na společnou agroenvironmentální politiku EU a nakonec prosperita se stoupajícími přímými dotacemi na půdu. Kdo by při tom všem měl čas se zabývat ochranou půdy? Půda přitom zůstala stále Popelkou.

Změna mentality posledních let vzešla ale od příjemců přímých dotací. Osobní vztah k půdě se začal kultivovat tehdy, když se tento výrobní prostředek stal nositelem financí pro ty, kteří půdu využívali. Tedy v podmínkách České republiky především nájemců, kteří hospodaří na 86% obhospodařované půdy. V současné době však i nájemci vlastní určitou část obhospodařované půdy a tak opravdu se mění mentalita nejen nájemců, ale i vlastníků. Zdá se, že v očích zemědělců se skutečně Popelka začala měnit v princeznu.

Agroenvironmentální politika přímých dotací přesvědčila zemědělce o tom, že každý m² zemědělské půdy je svým způsobem vzácný a někteří začali dokonce priorovat remízky a okraje rozrůstajících se mezí. Také plošné zábory zemědělské půdy pro účely výstavby různých obchodních hal se staly předmětem kritiky.

2.2. Kontraproduktivní vnímání pozemkových úprav

Bohužel zazněly a zaznívají i hlasy proti pozemkovým úpravám, jejichž poslání je pomoc hospodářům racionalizací obhospodařování půdy a ochrana jejich výrobního prostředku před degradací. Stavby nových polních cest, které si zemědělci zlikvidovali za socialismu a obnova protierozních mezí, se staly trnem v oku některých příjemců dotací na půdu. Tato pomoc venkovu, ochrana půdy a vody, tvorba krajiny a protipovodňová ochrana obcí i majetků samotných zemědělců se stala jakoby zbytečnou a z pohledu části zemědělské veřejnosti příliš nákladnou. Zcela nepřijatelná věc je pro tyto odpůrce pozemkových úprav cesta, která končí v poli. Argumentace o plošných záborech půdy při pozemkových úpravách těžko obstojí, když se jedná o cca 0,5 – 5% celkové výměry obvodu pozemkové úpravy a využívá se pro ni především státní a obecní půda.

Další překážkou se pro některé zemědělce stala pozemková úprava tím, že po jejím ukončení musí zaniknout nájemní smlouva a je třeba je uzavřít znovu. V tomto okamžiku se totiž stane vztah mezi vlastníky a nájemci transparentní a vznikne přirozeně potřeba aktualizovat nejen výměry a čísla parcel ve smlouvě, ale i cenu nájmu, která se odvíjí od tržní ceny půdy obvyklé v místě.

Některé názory jdou tak daleko, že obviňují pozemkové úpravy z narůstající tržní ceny půdy. Kdo však má informace o posledních vývojových trendech v rámci EU zjistí, že cena zemědělské půdy roste za poslední dva roky progresivně i v ostatních státech a bez ohledu na to, zda se na ní provádí či neprovádí pozemkové úpravy. Prostě to souvisí s celou agroenvironmentální politikou EU a situací na světovém trhu s potravinami, především nárůstem výkupních cen zrnin. Tato komodita má tak vysoké výkupní ceny, že se to stává větší motivací pro zemědělce v ČR než přímé dotace na půdu, které by měly stimulovat nájemce a vlastníky k řádnému hospodaření a šetrnému zacházení s krajinou.

A tak se množí případy, kdy příjemci dotací na půdu nerespektují pravidla řádného hospodaření, které jim ukládá nejen nařízení vlády 103/2003 Sb., ale i zákon o ochraně ZPF a vodní zákon. To, že v případě nájemních smluv je k tomu samému zavazuje i občanský zákoník, je ve víru událostí zapomenuto.

Také vlastníci půdy si těžko vzpomene na ustanovení ústavy, která mluví o tom, že vlastnictví zavazuje a vlastník svým výkonem práv nemůže poškozovat životní prostředí a majetek druhých osob. A tak se v některých případech stává z princezny zase jen obyčejná, přehlížená Popelka.

A ten, který by měl na řádné hospodaření nájemců a vlastníků dohlížet – tedy stát, zase jen přihlíží a vymyslí nové kontrolní mechanismy jako je vládní návrh novely zákona o zemědělství se systémem „cross-compliance“. Jak dlouho ale Popelka unese tu zátěž a zneužívání? Napřed, po obnovení vlastnických práv po 24. 6. 1991, jsme se shodli na tom, že vymáhat zodpovědnost za řádné hospodaření na půdě od vlastníků a nájemců není možné, když 40 let se nemohli o svěřený majetek starat. Pak, když se stát pokusil aplikovat ustanovení ze zákona o ochraně ZPF v případě nařízených změn využívání – tedy zatravnění erozně ohrožovaných a degradovaných půd, vymysleli právní zástupci zemědělců, že by chtěli ekonomickou újmu za to, že by se začali chovat šetrně a řádně. Co si asi vymyslíme na Popelku teď?

3. PRAVDIVÁ TVÁŘ POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Žádosti vlastníků, zemědělců a obcí, které leží na pozemkových úradech, dokazují stále se zvyšující společenskou poptávku po pozemkových úpravách. Že pozemkové úpravy jsou v Evropě vnímány jako zdravý vývojový proud agroenvironmentální politiky dokazují směrnice ES a všechny strategické plány a rozvojové programy EU, ale i ČR. Z programu EAFRD jsou na realizaci pozemkových úprav garantované finance až do roku 2013. Proč tedy jsou pozemkové úpravy vnímány částí zemědělské veřejnosti kontraproduktivně?

Podstata přímých dotací do půdy je v dorovnání a regulaci trhu s potravinami tedy z pohledu zemědělství krátkodobým opatřením. Podobně nájem za pozemky jsou uzavírané na krátkou dobu 5ti až 10ti let. Oproti tomu pozemková úprava je dlouhodobý proces, jehož efekt se projevuje v horizontech desetiletí a má pro zemědělství a venkov trvalý přínos.

Pozemkové úpravy mají pozitivní, dlouhodobý přínos i v případě negativně vnímaných změn nájemních smluv, kdy právě pro nájemce se optimalizují hospodářské obvody z hle-

diska ekonomiky využívání. Vzdálené pozemky na okrajích hospodářských obvodů nájemci rádi opouští a naopak najímají jiné, scelené a přístupnější pozemkovou úpravou. Celkově se narovnávají pozemkovou úpravou vztahy mezi vlastníky a nájemci zdeformované období po roce 1991 a dokonce jsou známy případy, kdy nájemce při pozemkových úpravách zpětně zaplatil nájem vlastníkům se snahou urovnat tento vztah.

Při pozemkové úpravě dochází k pohybu a urovnání nejen nájemních vztahů, ale i k uvolnění trhu s půdou. Identifikované vlastnictví při pozemkové úpravě dává prostor pro nabídky a právě ze strany velkých nájemců dochází mnohdy k nákupu půdy. Pohyb v nákupu, prodeji a nájmu je ale i od malých, soukromě hospodařících rolníků, kteří mají zemědělství jako vedlejší zaměstnání a zahájili až v důsledku pozemkové úpravy podnikání nebo již podnikají a rozšiřují svojí původní držbu. Cena půdy je při těchto prodejkách stejná jako mimo obvod pozemkové úpravy, jen trh se uvolňuje, protože vlastnické pozemky jsou scelené, navazují na hospodářské obvody a zároveň jsou komunikačně přístupné.

Všechny tyto změny v občanskoprávních vztazích probíhají v území nezávisle na pozemkových úpravách, respektive bez zasahování státu jako přirozený výsledek demokracie, jejíž hlavní pilíře jsou právo na soukromé vlastnictví – svobodné podnikání – volný trh. Výsledek je normalizovaný vztah člověk – půda.

Další dlouhodobý cíl pozemkových úprav je nastavení podmínek pro šetrné zacházení s krajinou a udržitelné hospo-

daření na půdě. Toto je veřejný zájem deklarovaný zákonem a je povinností všech zúčastněných osob a správních úřadů jej dodržet. Tento cíl pozemkových úprav je dosažitelný jedině při konsensu všech, včetně sboru zástupců vlastníků a zastupitelů obce, kteří schvalují plán společných zařízení. Tento plán je na úrovni závazné části územně plánovací dokumentace z hlediska nařízených změn využívání pozemků, například erozně ohrožených orných půd. Je zřejmé, že v tomto veřejném zájmu je ze strany některých příjemců dotací a zemědělců vnímán jako omezování

jejich práv. Půda však je zvláštní, univerzální vlastnictví a nenahraditelný veřejný statek, který má spíše charakter živé bytosti, nikoli vlastněné věci, se kterou lze jakkoliv a neomezeně nakládat.

A tak věřme, že ta živá bytost, na které jsme všichni závislí a která tvoří podstatu našeho státu, se opravdu přemění z Popelky na krásnou a zdravou princeznu, které si každý bude vážit.

□ □ □

Celková konfigurace terénu, dlouhý svah trychtýřovitého tvaru s dráhou soustředěného odtoku

Erozi hnědé půdy došlo k trvalému snížení hloubky půdy a odnosu ornice, zvýšila se kamenitost a klesla přirozená úrodnost půdy. Došlo tak k znehodnocení soukromého vlastnictví ze strany nájemce a škodě na půdě a vodě jako veřejných statcích.

Soustředěný odtok vody porušil nejen penetrační makadam a nedokončenou konstrukci vozovky, ale voda s živinami stekla do recipientu a znečistila tak povrchovou vodu v níže položené části vodárenského povodí.

Stavba financovaná ze státního rozpočtu není kolaudována a uplatnit škodu na cestě musí dodavatelská firma.

Pokud nedojde k zatravnění a nájemce nebude dodržovat zásady řádného hospodáře, bude problém řešit v budoucnosti obec, která stavbu cesty po kolaudaci převezme.

Jiný případ z okresu Svitavy

Pozemkové úpravy a digitalizace katastrálních map

Ing. Bohumil Janeček, ČÚZK

Usnesení vlády ze dne 25. července 2007 č. 871 o opatřeních k urychlení digitalizace katastrálních map ukládá předsedovi Českého úřadu zeměměřického a katastrálního realizovat opatření k urychlení digitalizace katastrálních map a o postupu této realizace informovat každoročně vládu při předkládání „Výroční zprávy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního“ za předcházející rok. Při splnění tohoto opatření bude od začátku roku 2016 katastrální mapa na celém území České republiky vedena již jen jako digitální nebo digitalizovaná ve smyslu § 16 katastrální vyhlášky. Vedení katastrální mapy na plastové fólii se tak stane po čtyřech desítkách let minulostí. Při plnění tohoto úkolu budou uplatněny všechny způsoby obnovy katastrálního operátu, tedy obnova novým mapováním, obnova přepracováním souboru popisných informací a obnova na podkladě pozemkových úprav, i převod číselného vyjádření analogové mapy v S-JTSK do digitální podoby.

Z hlediska dalšího vedení vzniká kvalitní katastrální mapa nejen při obnově novým mapováním a obnově na podkladě výsledků pozemkových úprav ale i při převodu. Tedy takovými způsoby, kdy nový soubor geodetických informací v rozhodující míře vzniká na podkladě nového mapování, kterému předcházelo zjišťování průběhu hranic, resp. místní šetření podle dřívějších předpisů. Rozsah nového mapování je limitován především finančními prostředky. I kdyby prostředky na nové celoplošné mapování byly k dispozici, což by však nemělo ani i z celosvětového pohledu obdoby, chyběly by dostatečné odborné kapacity. Z hlediska správy katastru nemovitostí je nejvýhodnější, aby nejvyšší kvalitnější katastrální mapa byla v ekonomicky nejživějším území, ve kterém je také nejvíce změn v katastru. Omezené kapacity na mapování se proto na katastrálních úřadech soustředí právě na tato území. Počítá se také se zadáváním veřejných zakázek na vybrané činnosti při obnově katastrálního operátu novým mapováním, třebaže i zde je rozsah omezen finančními prostředky. Pro digitalizaci by také mělo význam širší praktické uplatnění Pravidel Českého úřadu geodetického a kartografického pro využití výsledků tvorby geodetického informačního systému pro obnovu katastrálního operátu ze dne 4. prosince 2007 č.j. ČÚZK 5145/2007-22.

Co do rozsahu obnovy, jejímž výsledkem je kvalitní digitální katastrální mapa, je velmi významná obnova na podkladě výsledků pozemkových úprav. Významu pozemkových úprav pro obnovu je si plně vědom nejen Český úřad zeměměřický a katastrální, ale i Ministerstvo zemědělství. Důkazem toho je i vydání Společného metodického pokynu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního ze dne 21.9.2007 č.j. ČÚZK 5141/2007-22 a Ministerstva zemědělství – Ústředního pozemkového úřadu ze dne 21. 9. 2007 č.j. 35630/07-17170 k aplikaci některých ustanovení vyhlášky č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zá-

kon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (katastrální vyhláška) a vyhlášky č. 545/2002 Sb., o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav, ve znění vyhlášky č. 122/2007 Sb.

Pokud jde o rozsah pozemkových úprav v konkrétním katastrálním území, jsou velmi důležité výsledky jednání mezi katastrálním úřadem a pozemkovým úřadem podle § 64 katastrální vyhlášky a § 4 zákona č. 545/2002 Sb., konkrétně pak o zaměření menších zastavěných lokalit a o spolupráci a vzájemné koordinaci prací při zaměřování zastavěných území většího rozsahu zajišťovaného katastrálním úřadem. V současné době je již přes 500 katastrálních území, ve kterých je katastrální mapa v zastavěném území po obnově katastrálního operátu na podkladě pozemkových úprav dále vedena na plastové fólii. Tento počet by nadále neměl růst. U málo živých zastavěných území, z hlediska počtu změn, musí dojít k obnově přepracováním. Nové mapování zajišťované katastrálními úřady se bude týkat, jak již bylo uvedeno, jen těch živějších. U nově zahajovaných pozemkových úprav bude zvolena cesta podle charakteru zastavěného území a podle výsledku jednání s pozemkovým úřadem.

Digitalizace katastrálních map bude postupovat podle připravovaného harmonogramu. V tomto harmonogramu bude v nejbližší době upřesněn i rozsah pozemkových úprav podle aktuálních údajů Ústředního pozemkového úřadu. Je připraven informační systém průběžného sledování a upřesňování plnění úkolu dokončit digitalizaci katastrálních map v závěru roku 2015. Systém umožní včas reagovat na problémy vznikající v průběhu plnění tohoto úkolu, aby včasným přijetím potřebných opatření nebyl ohrožen termín jeho splnění.

Pro reálnost splnění termínu digitalizace katastrálních map na celém území České republiky je však ještě potřebné dořešit případy, ve kterých se některé katastrální úřady a pozemkové úřady prozatím nedohodly na postupu řešení případů upřesnění přídělů, tedy určení hranic přídělů v případě, kdy je příděl přibližně lokalizován, ale hranice přídělů nelze jednoznačně určit. Důvodem uváděným ze strany pozemkového úřadu je např. to, že se nejedná o případy podle § 13 odst. 1 zákona č. 139/2002 Sb., nebo upřesnění přídělů pozemkový úřad sice neodmítl, ale termín, ve kterém by k tomu upřesnění mělo dojít, je pro katastrální úřad z hlediska plynulosti postupu obnovy a dokončení digitalizace do roku 2015 nepřijatelný. V těchto případech by se mělo jednat o jednoduché pozemkové úpravy, ve kterých by měl pozemkový úřad po projednání s katastrálním úřadem rozhodovat pouze o určení hranic pozemků.

Podle katastrální vyhlášky pozemky evidované zjednodušeným způsobem v územích s přídělovým operátem, v němž

- jsou přidělené pozemky označeny parcelními čísly podle bývalého pozemkového katastru,
- je určena výměra parcel,
- podkladem pro grafický přídělový plán byla mapa bývalého pozemkového katastru,
- přesnost zobrazení hranic přídělových pozemků v grafickém přídělovém plánu dosahuje přesnosti zobrazení polohopisu katastrální mapy, popřípadě mapy bývalého pozemkového katastru, nebo
- hranice přídělových pozemků je určena lomovými body polohopisu mapy bývalého pozemkového katastru a
- hranice přídělových pozemků ani jejich části v terénu neexistují,

se pozemky evidované zjednodušeným způsobem do souboru geodetických informací doplní na základě využití podkladů dřívějších pozemkových evidencí. Pokud uvedené podmínky splněny nejsou, musí o určení hranic pozemků rozhodnout pozemkový úřad. I když se rozhodně nejedná o jednoduchý problém, k dohodě by mělo dojít, aby nedocházelo k tomu, že na části katastrálního území, které bude mít digitální nebo digitalizovanou katastrální mapu, zůstane nadále některé pozemky vedeny zjednodušeným způsobem s tím, že by nadále byly geometricky a polohově určeny zobrazením v grafickém operátu dřívější pozemkové evidence a označeny parcelními čísly podle této dřívější pozemkové evidence.

K problematice geometrického plánu na obvod pozemkové úpravy je možno uvést: Podle ustanovení § 4 odst. 2 vyhlášky č. 545/2002 Sb. platí, že upřesněný obvod pozemkových úprav podle § 9 odst. 6 zákona č. 139/2002 Sb. se v katastru nemovitostí zapisuje na základě ohlášení pozemkového úřadu, jehož součástí je geometrický plán. V již uvedeném společném metodickém pokynu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního a Ministerstva zemědělství – Ústředního pozemkového úřadu se dále v čl. 1 odst. 3 uvádí, že upřesněním obvodu pozemkových úprav se rozumí případy, kdy na obvodu pozemkové úpravy dochází k dělení parcel katastru nemovitostí nebo zjednodušené evidenci, nebo na obvodu pozemkové úpravy dochází k vytyčení, popř. k upřesnění dosavadní hranice pozemků. Hranice obvodu pozemkových úprav musí být tedy vyjádřena v geometrickém plánu vždy s výjimkou případů, kdy hranice pozemků byly vyšetřeny při předchozí obnově katastrálního operátu a souřadnice jejich lomových bodů byly určeny s kódem charakteristiky kvality 3. Může tedy dojít k případu, kdy nemusí být geometrickým plánem vyjádřen celý obvod pozemkové úpravy, ale pouze ta jeho část, u níž dochází k dělení parcel, k vytyčení pozemků nebo jen k upřesnění kódu charakteristiky kvality bodů novým zaměřením vyšetřených lomových bodů hranice při zjišťování průběhu hranic. Bez geometrického plánu tedy nelze „v předstihu“ před obnovou katastrálního operátu na podkladě výsledků pozemkových úprav upřesněný průběh hranice do katastru zapsat. Pokud je obvod pozemkových úprav zapisován až v rámci obnovy katastrálního operátu na základě výsledků pozemkových úprav, pak podkladem pro zápis změn hranic pozemku nebo zápis upřesněného průběhu hranice pozemku na obvodu pozemkových úprav jsou geometrické plány i záznamy podrobného měření změn na obvodu pozemkových úprav [§ 66 odst. 1 písm. e) katastrální vyhlášky č. 26/2007 Sb.]. V této souvislosti je potřebné připomenout, že zápis upozornění na zahájení pozemkových úprav (§ 9 odst. 7 zákona o pozemkových úpravách) nebo zápis upozornění na schválení návrh pozemkových úprav (§ 11 odst. 5 zákona o pozemkových úpravách) k pozemkům zahrnutým do obvodu pozemkových úprav do katastru nemovitostí není podmíněn zápisem vytyčených nebo upřesněných lomových bodů hranic pozemků na obvodu pozemkových úprav.

Jednou z věcí, kterou je potřebné ještě dorešit v právních předpisech, je rebonitace prováděná při pozemkových úpravách, u které se uvažuje s tím, že poté, kdy by její schválené výsledky

byly k dispozici, by údaje o BPEJ poskytoval příslušný pozemkový úřad. V této době by údaje o BPEJ v KN nebyly k dispozici. Do KN by byly nové údaje zavedeny při obnově katastrálního operátu na základě výsledků pozemkových úprav.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že pro úspěšné dokončení digitalizace katastrálních map do roku 2015

je nezbytná dobrá spolupráce jak na úrovni katastrálních a pozemkových úřadů, tak na úrovni Českého úřadu a Ústředního pozemkového úřadu Ministerstva zemědělství. Nadále se počítá i s činností pracovní skupiny, která se zabývá problematikou obnovy katastrálního operátu na podkladě výsledků pozemkových úprav a je složená z odborníků z obou resortů. ■

HSI, spol. s r.o.
Vítkova 8
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 809 511
Fax: +420 224 809 512
E-mail: info@hsi.cz
www.hsi.cz

Zapsána do OR dne 21. 2. 1992
u MěS v Praze v oddílu C, vložka 7470

Bankovní spojení:
KB Praha, č.ú. 115 88 47 – 011/0100

IČO: 45314951
DIČ: CZ45314951

Tisková zpráva společnosti HSI, spol. s r. o.

HSI uvolnila HSI Tools 8.70 – novou verzi aplikační nadstavby pro oblast geodézie nad platformou MicroStation

Praha 10. 9. 2008

Společnost HSI uvolnila novou verzi aplikace HSI Tools (kontrolní nástroje), nadstavby pro zpracovatele geodetického zaměření a správce sítí s primární funkcí automatizované kontroly dat před předáním zadavateli. Systém vychází z myšlenky nabídnout uživateli aplikace dle jeho vlastního výběru z dané nabídky, přičemž spravuje uživatelské aplikace a systémové funkce resp. jejich zřetězení pod „jednou střechou“. Nová verze nese označení 8.70 a přináší řadu novinek a vylepšení, z nichž mezi nejvýznamnější patří např. podpora XFM technologie, propojení s aplikací Nahlížení do KN nebo možnost home licence. Verze 8.70 pracuje s nejnovějšími verzemi platformy MicroStation (MicroStation V8 2004 Edition, Bentley PowerMap V8 2004 Edition, MicroStation V8 XM Edition, Bentley PowerMap V8 XM Edition). Více informací o produktu HSI Tools včetně přehledu změn a novinek v nové verzi 8.70 naleznete zde:

<http://www.hsi.cz/detail.php?cat=270>.

Společnost HSI, spol. s r. o. patří na českém trhu dlouhodobě mezi nejúspěšnější firmy nabízející komplexní IT řešení s podporou nebo bez podpory grafiky převážně zaměřená do oblastí provozně-technických informačních systémů (PTIS), informačních systémů pro správu majetku (ISSM), geografických informačních systémů (GIS), informační podpory činností facility managementu (CAFM), tvorby, zpracování, správy a atributové a topologické kontroly graficky orientovaných dat. HSI realizuje rozsáhlé projekty na softwarových platformách partnerů Bentley Systems, Intergraph, ESRI, Telvent Miner & Miner, Microsoft a Oracle. V rámci projektů HSI poskytuje svým zákazníkům také hardwarová řešení ve spolupráci zejména se společností Hewlett-Packard, DELL aj. V roce 2000 byla HSI úspěšně certifikována dle normy ČSN EN ISO 9001, následně v roce 2006 dle normy ČSN EN ISO 14001.

Více informací:

Petra Pospíšilová

manažer marketingu

HSI, spol. s r. o., Vítkova 8, 186 00, Praha 8

GSM: +420 724 845 237, tel: +420 224 809 523, fax: +420 224 809 512

<http://www.hsi.cz>

Systém řízení jakosti firmy
certifikován
dle normy ISO 9001:2000

Environmentální systém
řízení certifikován dle normy
ISO 14001:2004

Ke vztahům mezi pozemkovým úřadem a zhotovitelem návrhu

■ Příspěvek Ing. J. Macháčka, ředitele PÚ Ústí n. O., na semináři Vč pobočky ČMKPÚ, konaném 4. 6. 2008 v Žichlínku

Za léta, co děláme naši práci, se podařilo vytvořit několik technik spolupráce mezi pozemkovým úřadem, který zpracování návrhu zadává, návrh přejímá, schvaluje i platí a jeho zhotovitelem, který návrh dle smlouvy o dílo tvoří, kreslí, a projednává, k dosažení souhlasu kvalifikované většiny účastníků.

Vznikly tyto varianty spolupráce:

- A. Úřad zadá zpracování, převezme dílo „v mašličkách“, zaplatí a schválí návrh. Vychází ze skutečnosti, že návrh je dostatečně popsán v právních předpisech, zpracovala jej osoba s příslušným oprávněním....
- B. Úřad zadá zpracování, sám vede správní úkony, tedy včetně projednání nároků, návrhů ve variantách až k variantě přijatelné kvalifikovanou většinou, návrh zaplatí a schválí. Zhotovitel vystupuje spíše jako kvalifikovaný vyhotovitel dokumentů, zejména výkresových a jiných technických prací, orientovaný především na získání potřebného souhlasu účastníků s návrhem.
- C. Úřad zadá zpracování, provádí veškeré správní úkony včetně všech jednání s účastníky, obесlává je, ve všech fázích spolupracuje se zhotovitelem upřesňuje rozsah jednotlivých prací a požadavků, dle vývoje požadavků účastníků a vyhodnocení reality v terénu, přesvědčuje účastníky o tom, aby chtěli to co je potřebné, ověřuje dílčí návrhy v terénu, kontroluje průběžně množství i kvalitu fakturovaných prací, vyhodnocuje, zda rozsah prací sjednaných ve smlouvě zajistí potřebný cíl a v případě potřeby hledá řešení jak věci ošetřit. Zhotovitel je tedy spolupracujícím partnerem úřadu, nebo naopak, oba umí prakticky totéž. Úřad má spíše dominantní postavení ne proto, že je úřadem, ne proto, že práce platí, ale proto, že za výsledek odpovídá a to nejen za dodržení procesních pravidel řízení, ale i za technickou úroveň schváleného návrhu.

Jak mají být formálně upraveny vztahy mezi pozemkovým úřadem a zhotovitelem návrhu? Jak popsat obsah, rozsah a kvalitu řešení a rozsah a formu spolupráce, do obchodně závazkového vztahu? Obsah se vyvíjí postupně v průběhu trvání tohoto vztahu, o rozsahu jsou známy pouze hektary, počty parcel, počty listů vlastnictví, ale že např. „U Dubu to je vůbec nejhorší pozemek“ ví sice většina vesnice, ale nevíte to vy; projektant se ještě doví že jde o BPEJ 31001, jednu z nejdražších v katastru. Z počtu LV, ani jeho obsahu se nikdo nedoví, kdo

s kým nemluví a proč, či děda někoho udal Němcům a nelze tedy dovolit, aby se přemístil na něčí pozemek. Máte ale jistotu, že účastníci s trvalým bydlištěm ve městě budou již první snahu o kontakt chápat jako šikanu, porušení základních práv a svobod a důvod si zaplatit právního zástupce, který ani po třetím čtení předpisů o pozemkové úpravě nepochopí oč jde, klidně navrhuje ke zpřístupnění pozemků klienta, obnovení původní cesty vedené v PK a nyní ve zjednodušené evidenci a vůbec mu nevadí že je přerušena třemi příkopy, které naopak v žádné evidenci nejsou, mapu považuje za realitu a realitu za projev svévolle uživatele.

Jak nejlépe zpracovat zvláštnost, že smluvní vztah trvá tři a více let – od uzavření smlouvy o dílo, po zapsání rozhodnutí o výměně vlastnických vztahů do KN? Je provázen různým rozsahem interakce v průběhu trvání, od pouhé výměny podpisů na dokumentu smlouvy, zápisů z kontrolních dnů a zápisů o převzetí díla, jako jedné možnosti, nebo společné činnosti prováděné v terénu i mezi účastníky, se snahou je co nejlépe poznat, v návrhu respektovat řešené území, vazby v něm působící, lidi v něm žijící, tradice, pořadí priorit, tak že schvalovaný návrh je možné oboustranně považovat za maximum dosažitelného v daných podmínkách a v daném čase.

Smluvní vztah, kde na straně zhotovitele vystupuje někdo, kdo má řadu činností opět smluvně zajištěnou, není ideální a v zájmu věci by jistě bylo, kdyby zadavatel měl přímé smluvní vztahy se všemi zúčastněnými.

Základním cenotvorným faktorem je spotřeba práce a materiálu. Spotřeba práce se opravdu ukáže až v průběhu prací a její skutečný rozsah vyjde najevo, až když se pracuje. A on je opravdu rozdílný, když geodet z jednoho stanoviska dokáže změřit desítky hektarů a jindy musí pro každý bod stanovisko budovat

Samotný fakt, že vzájemné plnění smlouvy nenastane v jednom rozpočtovém roce, ani ve dvou, většinou dokonce ani třech, způsobuje, že při uzavírání smlouvy nemůže dokonce objednatel zaručit základní princip smluvního vztahu, tedy že plnění bude vzájemné a uzavírá závazek, za jehož splnění nemůže ručit.

Stačí malá změna politiky a příslušní mocní stanoví nové priority, mj. aby splnili sliby, které museli dříve vyslovit a nic – kromě dobrých mravů – je nenuťtí plnit závazky předchůdců. A dobré mravy..?

Nedávná historie nám poskytla tvrdou, ale zároveň možná očekávatelnou zkušenost. Přece ten, kdo má moc svědčnou maximálně na čtyři roky nebude řešit něco, zač bude oceněn, případně stíhán až jeho nástupce.

Zdá se, že odpovědi na takovéto otázky existují, ale nelze je hledat teď a tady, ani v legislativě a jiných dokumentech, ale naopak někde tam, kde se pracuje s kategoriemi, jako je slušnost, dobrá pověst, dobrá zkušenost, solidnost, důvěra, profesionální pověst. I když odpovědi nalézt nelze, tak ale neuškodí otázky podobného druhu položit.

Asi lze souhlasit s názorem, že kvalita nabídky a tedy úroveň smlouvy o zhotovení návrhu bude značně závislá na tom co o předmětném území víme, jak jsme schopni rozpoznat priority k řešení již před zadáním, a jak jsme schopni kvalitně zpracovat zadávací dokumentaci k podání nabídek. Dalo by se sice říci, že projektant může vyhodnotit náročnost práce v území sám a podle toho zpracovat nabídku, ale když zadavatel nebude schopen dopředu posoudit náročnost a pracnost zpracování návrhu podle skutečného stavu v území, třeba pro nedostatek času, nebude schopen rozlišit mezi seriózní nabídkou a podbízením, vybere levnou nabídku a bude se divit, že nemůže od zhotovitele získat kvalitní výsledek.

Pro kvalitní zadání považujeme za nezbytné mít k dispozici nejen úplné informace o nemovitostech, právních vztazích k nim, tedy včetně zástavních a jiných práv, dokonce včetně těch, které objektivně existují, ale v KN zapsána nejsou. Dále o vlastnicích, což se nám mimochodem dosud nikdy nepodařilo a jenom počet osob uvedených na LV jako vlastníci, avšak již několik let jsou zemřelí, se pohybuje v řádu desítek a je úspěch pokud se stihne do konce řízení zajistit dodatečně projednání dědictví. Počet právnických osob, po jejichž nástupcích je třeba pátrat, také není zanedbatelný a jejich nalezení je ještě obtížnější než u osob fyzických. Myslím, že je jasné, že tuto práci nelze požadovat po zhotoviteli, ale také jí nelze neudělat, či problém paušálně řešit zřízením opatrovnictví.

Zřejmě nebude problém, že by v území, které je zcela zalučené, byla chybná

ně spočítána eroze. Mít ale reálnou představu o vodohospodářských poměrech v řešeném území (a vlastně v příslušném povodí) vyžaduje soustředit a posoudit nejen dosud zpracované podklady, ale často zpracovat základní studii odtokových poměrů, určit výskyt tras soustředěného odtoku při větších srážkách, nebo tání sněhu a to vše v návaznosti na aktuální údaje HMÚ a vycházet z místopisu a výškopisu v území. Pro zpracování plánů společných zařízení, musíme vědět jaký a v jakém rozsahu je třeba řešit konkrétní problém. Musíme vědět jaký rozsah území je nutno zaměřit výškopisně, kde se bude křížit navrhovaný objekt se soustředěným odtokem, to vše by mělo být známo již při zadání pro seriózní zpracování nabídky.

Ke zpracování zadávací dokumentace tedy musíme obstarat celou řadu podkladů, často i dodavatelským způsobem a řešit poněkud „zvláštní“ otázku, zda nejde o dělení zakázky. Opravdu nevím, co při řešení těchto otázek pro nás může přinést konzultace na MZe – samostatném oddělení veřejných zakázek (SOVZ) nebo zprostředkování zakázky dalším vybraným subjektem. Jsem si však naprosto jist, že pokud příslušné podklady neobstaráme a nepředáme uchazečům, nelze očekávat seriózní nabídku a tedy ani zajistit seriózní výběr. Není jasné, jak může věci prospět dlouhodobé zkoumání zadání v ústředí MZe. Konec konců musíme mít i vektorové překreslení parcel včetně ZE, abychom mohli slušně odhadnout průběh vnitřního obvodu, počet dělených parcel a tedy pracnost stanovení vnitřního obvodu, ale i rozsah stabilizace lomových bodů. Odhaduji náklady asi do 300 Kč na 1 ha spojené se získáním podkladů k zadání. Pro stanovení rozsahu měření polohopisu lze dobře využít ortofoto, které může také sloužit jako prostředek operativní komunikace, o počtu měřených jednotek a požadovaného měření na základě podrobnějších průzkumů. Ortofoto již má naštěstí k dispozici každý, jenom na něm nesmí hledat okraj lesa.

Takže ještě jsme nevyhotovili zadávací dokumentaci a už jsme toho museli dost udělat. Samotný mechanismus výběru raději vynechám protože z nějaké neznámé příčiny se stává, že uchazeč o kterého bychom stáli, protože víme že umí, musí být vyloučen, protože pro samou práci zapomněl doložit maturitní vysvědčení a doložil jen kopii diplomu z VŠ, a není tedy jisté, zda splňuje kvalifikační předpoklady včetně maturity. Po pečlivém výběru tedy uzavřeme smlouvu s někým, kdo nic nezapomněl a vedle ní musí často vše podstatné být dojednáno dodatky.

Při vlastním plnění smlouvy je asi třeba na prvním místě zmínit společný postup a důraz na formu a obsah plánu

společných zařízení. Čím dál menší možnost použití volné státní půdy vytváří potřebu navrhovat nejen druh opatření ale i umístění a tvar potřebných pozemků. Pro účely projednávání s dotčenými orgány je třeba vyhotovit nejen zakreslení na mapě velkého měřítka, ale přímo navrhnout pozemky včetně tvaru, velikosti a konečného umístění pro cesty, vodohospodářská a protierozní opatření. Volnost v poloze a tvaru je možno ponechat pouze u zařízení pro zvýšení ekologické stability území. Bez splnění tohoto požadavku není možno odůvodnit a hlavně vyčíslit potřebu výkupu, případně krácení nároků pro potřeby vykrytí plánu společných zařízení.

Další požadavky na způsob zpracování plánu společných zařízení vyvstávají z potřeby delších termínů na vyjádření orgánů ochrany přírody a krajiny, případně k projednání EIA, či vyloučení takového projednání, kdy se příslušné krajské orgány nechtějí bavit nad kresbou v mapě, ale požadují podklad, ve stupni zpracování pro územní řízení. K této otázce opakovaně patří úvaha, zda o návrhu plánu společného zařízení by neměl pozemkový úřad vydávat samostatné rozhodnutí, když výše uvedené orgány vydávají vyjádření pouze k závazným dokumentům, tím se plán stane až mnohem později po schválení celého návrhu.

Zda potřebné souhlasy a vyjádření k plánu společných zařízení má obstarávat zhotovitel nebo pozemkový úřad, souvisí jednak s otázkou, zda je přípustné úkony ve správním řízení směřující ke schválení a realizaci návrhu, delegovat na soukromou osobu, když podle mého soudu přísluší provádění těchto úkonů pouze správnímu orgánu, neboť on je žadatelem a účastníkem příslušného procesu.

Podobně je tomu např. při žádosti o vyjádření k bilanci změn druhů pozemků. Když se obrátíme na příslušný orgán ochrany ZPF, LPF, vodoprávní případně jiný orgán zhotovitel návrhu, vzniká situace, kdy zcela pravidelně pracovníci tohoto orgánu, nevědouc co se po nich chce a z obavy, aby dobře chránili svěřený veřejný zájem, vymyslí např., že chtějí porovnání starého evidenčního stavu s navrhovaným, třeba podle parcel. Projektant jim obtížně vysvětlí, že chtějí nesmysl, navíc naše metodika je v příslušných částech pouze popisem předpisů upravujících tuto oblast, aniž by bylo zřejmé, že tyto předpisy platí pro individuální změny nějakého stavu; v našem případě jde přece o to, že je porovnáván evidenční stav neudržovaný se stavem skutečným a navrhovaným. Skutečný stav je přece obrázkem práce právě těchto orgánů, jejich dohledové a kontrolní činnosti. Myslím, že není dobré vystavit projektanta takovému úra-

dování. Příslušným orgánům prostě musí stačit porovnání (bilance jednotlivých druhů pozemků) za řešené území. To jim ale nemůže vykládat projektant, nýbrž pozemkový úřad. Pokud ve svém stanovisku uvedou - a nic jiného uvést nemožno - že trvají na převedení některé plochy do jiného než navrhovaného druhu pozemku, pozemkový úřad uváží a když je to možné, vyhoví stanovisku těchto orgánů a druh pozemku změní.

Kdesi jsem slyšel, že dokonce katastrální úřad požadoval při zapsání nového stavu, kde byl uveden pochopitelně navržený druh pozemku, i když dosud nebyl realizován, doklady jinak předkládané k zápisu změny kultur. To už nemá oporu ani v metodice a katastrálnímu úřadu vůbec nepřísluší zkoumat, proč je veden nějaký druh pozemku, pokud je údaj součástí rozhodnutí.

Otázku projednávání nároků jsme již na začátku v souvislosti s podklady od katastrálního úřadu. Zhotovitel provádí výpočet ceny pozemků i ceny porostů. Sporné otázky, jako ocenění nelesních porostů, nezemědělských ploch a dalších odchylek, je nutné vzájemně konzultovat, ale hlavně musí být jasno v tom, že stejná plocha musí být oceněna stejnou cenou v nároku i v návrhu a nárůst ceny proti nároku může vzniknout jenom nárůstem plochy, nabytím trvalého porostu nebo posunem vlastnictví do lepší bonity, ať už nám počítá tiskne cokoliv.

Vážné problémy představují tzv. přírůstky lesa, kdy zjištěná hranice lesa je jinde než hranice původní. Jde-li o nárůst výměry lesního pozemku na ploše v původním vlastnictví účastníka, je zcela nesmyslné oceňovat porost na této ploše jen v návrhu, musí být oceněn už v nároku, nebo nemůže být oceňován vůbec.

Nezbytné je také společně postupovat mezi pozemkovým úřadem a zhotovitelem měřických prací při řešení ploch, které jsou zastavěné. Skutečnost je značně odlišná od evidenčního stavu a zpracování dokumentace na takový miniobvod plochy neřešené podle § 2, zákona č. 139/2002 Sb., je pracnější než zaměření skutečného stavu a zapracování skutečného stavu do návrhu a tedy i do nového stavu SGI a SPI.

Otázka zní, jak v těchto případech formulovat druhé rozhodnutí, kdy věta „není vlastníkem stp.č.“ je nepravdivá. Pokud nejsou stavební parcely nově očíslovány nelze jí použít. Přechíslování stavebních parcel je spojeno se značnými problémy vyvolanými v katastru. S číslem stavební parcely se často pojí řada informací, které našim druhým rozhodnutím neměníme. Použití formulace, že stp.č. mění svoje geometrické určení a polohové určení dle návrhu KPÚ, naopak pravdivé je, ale nelíbí se, protože

prý nezakládá nový nabývací titul. Přesto se katastrální pracoviště asi budou muset s takovýmto řešením smířit, neboť je praktické, často jediné možné; snadno, bez zbytečných nákladů, vzniká soulad mezi evidencí a skutečností a podklady jsou jednodušší, výsledek měření je převzat přímo do návrhu. Právně jde podle mého soudu o úplně stejný problém jako u každého jiného druhu pozemku, pokud vlastník neuplatní námitky proti řešení a nenamítne vyloučení a tím zvolí trnitou a nákladnou cestu dodatečných stavebních povolení, geometrických plánů a kolaudací. Stačí si uvědomit, že předmětem našeho rozhodování není stavba (legální, nelegální), ale pozemek, kdy zjištění, že je zastavěn stavbou má stejný právní význam jako zjištění, že na něm roste les nebo teče voda. Složitě úvahy nad tím, jaké podklady má geodet o šetření hranic a měření v situaci zastavěných pozemků pořizovat, se ukáží zbytečné, pokud se vyjasní jak se bude o věci rozhodovat. S katastrálním úřadem si takovou věc musí ujasnit pozemkový úřad, nikoliv geodet.

Další poznámka se může týkat použití výsledků měření pro návrh, tedy toho, které body, jejichž poloha je číselně určena geodetem, se použijí přímo do DKM a musí tedy být doloženy doklady umožňující kontrolu přesnosti. Velmi často dochází k mylné představě, že linie vzniklá zaměřením skutečného průběhu cesty v terénu, je zároveň hranicí převzatou do DKM. Jen výjimečně. Většina lomových bodů tvořící hranici pozemku navrhované cesty vzniká až projektováním, k měřeným bodům se pouze přihlíží, proč tedy o nich předkládat podrobné údaje, když nejsou v KN vůbec použity?

Jistě lze souhlasit s tím, že jednotlivých problémů by bylo možné nastolit celou řadu a dokonce možná vydat sebrané případy, jak jsme dělali pozemkové úpravy. O to ale určitě nejde. Jde o to, že zpracování návrhu pozemkové úpravy, jeho projednání, schválení a realizace, je natolik náročná procedura, že se až dosud nepodařilo dospět k odpovědím na některé otázky, k prověřeným řešením a stále je nutné hledat cesty i cestičky.

Každá možnost si na cestu posvítit je vhodná. Práce kterou děláme, má jednu velikou výhodu – nikdo nijak zvlášť neusiluje jí dělat za nás. Má ale i nevýhodu. Tím že jde o proceduru náročnou finančně, technicky, právně i lidsky, když se chci vyhnout slovu politicky, že jen málo zasvěcených chápe celý význam, postup a rozsah, hrozí stále nebezpečí, že pokud bude mít odpůrce, a zatím je má, a vzroste-li jejich počet mj. tím, že budeme dělat chyby, podceňovat realitu přírody a krajiny a přeceňovat mechanismy a formy řešení, kreslení, formáty

tabulek a výstupů, případně se podřizovat právním překážkám, stanoveným pro zcela jiné účely, může se stát, že někdo řekne, tak jako po r. 1945 u konfiskovaných pozemků, po r. 1948 a v dalších letech, že jsou přednější jiné věci, např., že stačí přece digitalizovat a že digitální dezinformace o realitě je lepší než

analogová informace, kterou musí ale podat odborník.....

Myslím, že jsme již dost energie vložili do rozvíjení této práce a že stojí za to v ní pokračovat.

Abych se nedotkl ateistů, tak skončím slovy, abychom si k tomu dopomáhali navzájem. ■

HSI, spol. s r.o.

Vítěkova 8
186 00 Praha 8

Tel.: +420 224 809 511

Fax: +420 224 809 512

E-mail: info@hsi.cz

www.hsi.cz

Zapsána do OR dne 21. 2. 1992

u MěS v Praze v oddílu C, vložka 7470

Bankovní spojení:

KB Praha, č.ú. 115 88 47 – 011/0100

IČO: 45314951

DIC: CZ45314951

Tisková zpráva společnosti HSI, spol. s r.o.

HSI uvolnila POZEM 9.00 – novou verzi aplikační nadstavby nad platformou MicroStation pro podporu projektování pozemkových úprav

Praha 10.9.2008

Společnost HSI uvolnila novou verzi aplikace POZEM, nadstavby určené pro zpracovatele pozemkových úprav a pozemkové úřady. Programové vybavení systému POZEM slouží ke zpracování digitální mapy nemovitostí vstupujících do pozemkové úpravy a k tvorbě projektu nového stavu katastrálního území, vzniklého komplexní pozemkovou úpravou. Nová verze 9.00 přináší celou řadu nových funkcí a změn, reflektujících zejména na konkrétní požadavky samotných uživatelů, kteří vznášejí na pravidelných setkáních uživatelů POZEM nebo v rámci webového diskusního fóra své připomínky k funkčnosti. Mezi nejzajímavější novinky patří např. dosupnost nad Bentley PowerMap XM Edition, možnost využití nového licenčního serveru, který umožní vypůjčování licencí na notebook na vybranou dobu, napojení na aplikaci Nahlížení do KN, ruční zadání cen porostů na pozemku dle znalce aj. Verze 9.00 pracuje s nejnovějšími verzemi platformy MicroStation (MicroStation V8 2004 Edition, Bentley PowerMap V8 2004 Edition, MicroStation V8 XM Edition, Bentley PowerMap V8 XM Edition). Více informací o produktu POZEM včetně přehledu změn a novinek v nové verzi 9.00 je k dispozici zde:

<http://www.hsi.cz/detail.php?cat=214>.

Právní informace

■ **Zákon č. 130/2008 Sb., publikovaný dne 17. dubna 2008 v částce 42 Sbírky, kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon nabyl účinnosti dne 1. července 2008.**

■ **Zákon č. 167/2008 Sb., publikovaný dne 19. května 2008 v částce 53 Sbírky, o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů. Zákon nabyl účinnosti dne 29. května 2008.**

■ **Zákon č. 168/2008 Sb., publikovaný dne 19. května 2008 v částce 53 Sbírky, kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 19. května 2008.**

■ **Zákon č. 180/2008 Sb., publikovaný dne 28. května 2008 v částce 57 Sbírky, kterým se mění zákon č. 20/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 28. května 2008.**

■ **Zákon č. 181/2008 Sb., publikovaný dne 28. května 2008 v částce 57 Sbírky, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 1. července 2008 s výjimkou.**

Komplexní pozemkové úpravy pro Těšetice – nejlepší zemědělská obec roku 2007

Ing. Zdeněk Burian, první místopředseda ČMKPÚ

Ve vzdálenosti 10 km východně od Olomouce se nachází obec Těšetice, která má hned několik „NEJ“. Je jedna z nejstarších na celé střední Moravě (první zmínka je r. 1078).

V současnosti je držitelem titulu „Vzorová zemědělská obec roku 2007 v Programu obnovy venkova“ a je držitelem titulu „Obec roku 2008“ kraje Olomouckého. Mimo to, jako jedna z mála obcí, má zcela ukončené „komplexní pozemkové úpravy obou katastrálních územích obce – k. ú. Těšetice a k. ú. Vojnice. Tyto tituly charakterizují oranžová stuha, červená stuha a památníček komplexní pozemkové úpravy.

Titul „Vzorová zemědělská obec roku 2007“ získaly z 10 vybraných obcí v konečné fázi právě Těšetice a přispěla k tomu nemalou měrou i realizace komplexních pozemkových úprav. Za Ministerstvo zemědělství, které bylo v r. 2007 poprvé spoluorganizátorem této soutěže, titul Těšeticím předal ministr Petr Gandalovič spolu s oranžovou stuhou na obecní prapor. Zdůraznil přitom, že spolupráce obcí a zemědělského sektoru je důkazem správného fungování partnerství veřejného a soukromého sektoru a že výsledný obraz venkova je důsledkem působení lidí a zemědělského hospodaření.

Že byly Těšetice vybrány také jako „Obec roku 2008“ právem, je patrné již při průjezdu vzorně upravenou obcí, z aktivit zastupitelů obce a občanů a z citového vztahu, který ke SVÉ obci projevují občané při různých příležitostech.

Seminář k titulu „Vzorová zemědělská obec Těšetice“ a k ukončení realizace komplexních pozemkových úprav.

Na oslavu obou uvedených událostí se v pátek 6. června 2008 konal seminář za účasti čestných hostů a hojně účasti pozvaných.

Setkání zahájila starostka obce Těšetice, paní Hana Rozsypalová, která ve svém vystoupení představila obec v návaznosti na spolupráci se zemědělskými subjekty, zvýraznila dokončení komplexní pozemkové úpravy ve spolupráci s Pozemkovým úřadem Olomouc a další aktivity obce z hlediska životního prostředí. Je třeba uvést, že paní starostka byla ve své funkci po celou dobu realizace komplexní pozemkové úpravy a byla její propagátorkou.

Následně vystoupili soukromě hospodařící rolníci pan. František Běhal, pan Václav Koutný a předseda ZD Těšetice, pan Ing. Stanislav Bartoněk. Ve svých příspěvcích popsali specifika hospodaření v daném území, ocenili spolupráci s obcí a Pozemkovým úřadem Olomouc, a to jak z hlediska přínosu pro hospodaření, tak i z hlediska ochrany a tvorby životního prostředí. Zejména pan Běhal, který hospodaří na 80 ha, vyjádřil svou spokojenost s realizovanou pozemkovou úpravou, která nejen zlepšila možnost hospodaření, ale zpřístupnila pozemky zpevněnými cestami opatřenými příkopy, které bezpečně odvádějí přívalovou vodu. Komplexní pozemková úprava podstatně snížila nebezpečí eroze půdy. Místo dlouhých lánů na svahu je orná půda členěna širokými průlehy, osázenými stromovou zelení, které spolu s remízky na upravených skládkách umožňují návrat ptactva, koropt-

ví, křepelek a jiné zvěře do krajiny. Řekl, že vznikla vzhledově krásná a obytná krajina, ve které je hospodaření pro zemědělce opět radostí.

Za ministerstvo zemědělství promluvil pan Ing. Jaroslav Vítek, MBA, ředitel Ústředního pozemkového úřadu, který vyzdvihl přínos a nutnost provádění pozemkových úprav z hlediska protierozního, protipovodňového, pro zpřístupnění pozemků a pro prostupnost krajiny a zvýšení její ekologické stability. Dále se zmínil o osamostatnění pozemkových úřadů s vizí vybudování moderních pozemkových úřadů.

Za odbor koncepce rozvoje venkova MZe ČR promluvila Mgr. Ivana Svojtková a osvětlila význam ocenění „oranžová stuha“ s cílem povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na obnově venkovského prostředí, které vychází z tisícileté historie utváření venkovského prostoru.

Náměstkyně hejtmanky Olomouckého kraje, paní MUDr. Jitka Chalánková hovořila o nutnosti spolupráce kraje s obcemi na tvorbě životního prostředí v návaznosti na realizaci projektů, financovaných z fondů EU.

Po kulturní vložce „oranžové děti“, kterou zabezpečily děti z místní mateřské a základní školy, vystoupili s ukázkou své činnosti těšeticí ochotníci.

Následovalo vystoupení ředitele Pozemkového úřadu v Olomouci, pana

Ing. Jaromíra Součka. Ten přiblížil druhou významnou událost, a to ukončení Komplexních pozemkových úprav v katastrálních územích Těšetice a Vojnice.

Pro vysvětlení je třeba uvést, že cílem Komplexní pozemkové úpravy (dále jen KPÚ) je vyjasnění vlastnictví pozemků, vytvoření půdně ucelených jednotek pro racionální hospodaření, zlepšení životního prostředí, protierozní ochrana, ochrana půdního fondu a zvýšení ekologické stability krajiny. KPÚ poslouží jako nezbytný podklad pro územní plánování. Výsledkem je nová katastrální mapa a nový katastrální ope-
rát.

Společná zařízení slouží ke zpřístupnění pozemků (polní a lesní cesty, mostky, propustky, brody ..), dále jsou to protierozní opatření (meze, průlehy, zasakovací pásy, záchytné příkopy, větrolamy...), vodohospodářská opatření k neškodnému odvedení povrchových vod (nádrže, rybníky, úpravy toků, suché poldry...) a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí (výsadba zeleně, terénní úpravy...). Vysazovaná zelení má charakter původní vegetace, výsadby jsou koncipovány dle biotických podmínek daného místa, řešené plochy v extravilánu navazují na zpracované KPÚ a kostru ekologické stability krajiny.

Průběh pozemkové úpravy v čase a číslech

Komplexní pozemkové úpravy probíhaly v letech 1996 až 2007 na výměře 850 ha. V tomto období byl vypracován návrh komplexních pozemkových úprav včetně potřebných geodetických prací. Pozemkový úřad si byl vědom toho, že schválený návrh komplexních pozemkových úprav je nutno uvažovat jako projekt, který je nutno v maximální možné míře účelně zrealizovat.

Na základě schváleného návrhu komplexních pozemkových úprav došlo v obou katastrálních územích k vytyčení 150 ha zemědělských pozemků 48 vlastníkům, pro potřebu hospodaření. Po projednání se sborem zástupců a za jeho průběžné spolupráce došlo ke stanovení priorit s ohledem na potřeby vlastníků a se zřetelem na finanční zajištění k postupu realizace společných zařízení a dalších opatření vyplývajících ze schváleného návrhu.

Novela stavebního zákona

♦ Upozorňujeme naše kolegy a kolegyně, prezident Václav Klaus podepsal novelu zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Novela zákona byla publikována dne 3. června 2008 ve Sbírce zákonů České republiky, částka 61, č. 191/2008 Sb., s účinností dnem vyhlášení. Jednodušší bude například povolování staveb v nezastavěné části obce, která nemá zpracovaný územní plán, zjednodušuje povolování souboru staveb.

Z opatření sloužících ke zpřístupnění pozemků bylo vybudováno 6,5 km zpevněných polních cest včetně mostků, propustků, příkopů a dalších doprovodných objektů, které zajišťují zlepšení průchodnosti krajiny a odklonění těžké zemědělské techniky z intravilánu obcí.

V rámci protierozních a protipovodňových opatření byly vybudovány svodné a zasakovací průlehy a protipovodňové hrázky v celkové délce 7,2 km. Účelem těchto opatření je navýšení retenční schopnosti zemědělské krajiny, snížení eroze a zajištění ochrany intravilánu obcí před záplavami způsobovanými přívalovými srážkami a vodami z jarního tání sněhu.

Při opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí a zvýšení ekologické stability krajiny došlo k výsadbě biocenter, biokoridorů, interakčních prvků, liniové a izolační zeleně. Jednalo se o výsadbu stromů, keřů a založení trávníků na celkové výměře 6 ha.

Finanční náklady KPÚ

Celkové náklady na realizace společných zařízení v obou katastrálních územích obce Těšetice činily 29,6 mil. Kč, celkové náklady na komplexní pozemkové úpravy, tedy včetně návrhových prací činily 35,2 mil. Kč.

V odpoledních hodinách proběhla prohlídka zrealizovaných společných zařízení, vybudovaných v rámci komplexních pozemkových úprav.

Celý seminář měl řadu doprovodných akcí – výstava zemědělské techniky historické i současné, prezentace obce a pozemkové úpravy formou filmu, výstavy, fotodokumentace, den otevřených dveří v ZŠ, hudba, občerstvení a další.

Památník ukončení komplexní pozemkové úpravy

Na památku ukončení komplexní pozemkové úpravy byl postaven kámen s pamětní deskou na přístupném místě u nové cesty. Místo vybrala paní starostka a kolem památníku je vysázen hájek, jako místo klidu a odpočinku.

Bude také připomínat úsilí, které úspěšnému ukončení komplexní pozemkové úpravy věnovali pracovníci Pozemkového úřadu v Olomouci, kteří spolu se zastupiteli obce a sborem zástupců pro KPÚ nelitovali námahu a čas pro její úspěšné dokončení.

Největší památník a oslava úspěšného ukončení úpravy je však vyjádřena slovy rolníka Františka Běhala:

„... spokojenost zemědělců a občanů s upravenou krajinou, utvářenou pro úspěšné hospodaření, chráněnou dle současných možností před devastací erozí, přístupnou, oživenou ptačím a zvěří, pěknou na pohled.”

Zazipovaná krajina

Vladimír Mackovič, U-24 s.r.o.

Na semináři, který byl věnován informacím o novém stavebnímu zákonu, přirovnal architekt Tunka jeho jednotlivé paragrafy k zazipovaným informacím. Teprve jejich aplikace v územní plánovací praxi „odzipuje” celou významovou šíři právního předpisu. Tento příspěvek se pokouší specifikovat „skryté možnosti” nových právních předpisů pro řešení krajiny v územních plánech, které mají z územní plánovacích nástrojů nejbližší ke komplexním pozemkovým úpravám.

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

Zákon č.183/2006 Sb. specifikuje v paragrafu 2 základní pojmy. Mimo jiné zde definuje:

- **nezastavěné území**, což jsou pozemky nezahrnuté do zastavěného území nebo do zastavitelných ploch. V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem umísťovat stavby, zařízení a opatření **pouze pro**:
 - zemědělství, lesnictví, vodní hospodářství
 - těžbu nerostů
 - ochranu přírody a krajiny
 - snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof
 - veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu
 - zlepšení podmínek rekreace a cestovního ruchu (např. cyklostezky, hygienická zařízení, ekologická a informační centra).

Obvykle se pro takovéto území používá pojem **volná krajina**. Řešení nezastavěného území v územním plánu by mělo, pro možnost posuzování souladu, specifikovat jeho charakter. K tomu lze využít jeho rozčlenění na plochy s rozdílným způsobem využití. Jejich přehled a legislativní charakteristika je uvedena v další části příspěvku.

Dá se konstatovat, že „propojovací modul” mezi územním plánem a komplexními pozemkovými úpravami představuje **obsah řešení nezastavěného území**.

- **plocha** se chápe jako část území tvořená pozemkem nebo souborem pozemků. Může být vymezena v politice územního rozvoje, zásadách územního rozvoje nebo v územních plánech. Plochy se vymezují na základě stávajícího nebo požadovaného způsobu jejího využití a jejího významu (například nadmístní).

Plocha představuje další významnou konkrétní vazbu mezi územním plánováním a pozemkovými úpravami. Plochu lze chápat jako nejmenší územní jednotku¹, kterou územní plánování vyjadřuje svoji koncepcí.

- **veřejně prospěšná opatření**, představuje opatření nestavební povahy. Jsou vymezena ve vydané územně plánovací dokumentaci. Zahrnují mimo jiné opatření sloužící:
 - ke snižování ohrožení území (záplavy, eroze apod.)

- k rozvoji anebo k ochraně přírodního dědictví

Jedná se o nový institut ve stavebním zákoně. V předchozím zákoně existoval pouze institut veřejně prospěšné stavby. Při vyhodnocení dosavadních zkušeností se ukazovalo, že by bylo potřebné ve veřejném zájmu získávat pozemky nejen pro stavby, ale i pro nestavební účely. První zkušenosti ukazují, že praktické využití veřejně prospěšných opatření bude komplikované (například komu vznikne předkupní právo na pozemky potřebné pro realizaci ÚSES – obci, kraji, státu?)

- **terénní úpravy** pro účely stavebního zákona jsou zemní práce a **změny terénu** jimiž se podstatně mění:
 - vzhled prostředí
 - odtokové poměry
 - těžební a jim podobné a s nimi související práce (pokud se nejedná hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem)

Změny terénu(terénní úpravy) mohou ovlivnit utváření či uspořádání krajiny, představují tedy významný krajinnotvorný faktor.

CÍLE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

V paragrafu 18 jsou formulovány cíle územního plánování, které jsou zajišťovány:

- soustavným a komplexním řešením území z hlediska jeho
- **účelného** využití
- **prostorového uspořádání**
- ochranou a rozvojem přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území z hlediska veřejného zájmu
- ochranou krajiny, podstatné složky života obyvatel a základu jejich tožnosti

ÚKOLY ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Paragraf 19 uvádí úkoly územního plánování. Jedná se mimo jiné o:

- **zjišťování a posuzování přírodních hodnot území** ⇒ tady se naskytá příležitost již v analytické etapě vylišit v území rozdílné hodnoty zemědělské půdy jak z hlediska územních podmínek pro zemědělskou produkci, tak pro mimoprodukční funkce zemědělského půdního fondu. Cílem by mělo být zjištění hodnoty ochránit v zájmu udržitelného rozvoje po-

suzovaného území. Podle prezentovaných výsledků Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky Praha je pro zajištění soběstačnosti v zemědělských komoditách mírného pásma potřeba cca 40 – 60 % z celkové výměry zemědělské půdy. Nadsazeně řečeno, každá obec by měla mít ve svém správním území vymezeny segmenty zemědělské krajiny pokrývající 40 – 60% relativně nej kvalitnější zemědělské půdy. Tato půda by měla pro obec představovat „rodinné stříbro“, které by nemělo být umenšováno. Podobně by měly být v zázemí sídel vymezeny krajinné segmenty významné pro krátkodobou rekreaci jejich obyvatel. Součástí těchto „rekreačních segmentů“ bývá obvykle i zemědělská půda, plnicí ve zvýšené míře mimoprodukční funkce.

- **stanovování koncepcí rozvoje území s ohledem na hodnoty a podmínky území**

Existují další koncepce, které vznikají mimo územní plánování a týkají se krajiny či nezastavěného území. Jedná se například plánování v oblasti vod, lesní plánování, surovinové koncepce, komplexní pozemkové úpravy apod. Tyto koncepce vznikají v různém časovém období pro různá území. Jejich průběhy se „potkávají“ při řešení územního plánu. Hodnoty a podmínky území by měla patřit ke kritériím pro vzájemnou koordinaci koncepcí.

- **posuzovat potřebu změn v území z hlediska**
 - veřejného zájmu na jejich provedení
 - jejich přínosů, problémů, rizik,
 - ohledu zejména na veřejné zdraví, životní prostředí, geologickou stavbu území, vliv na veřejnou infrastrukturu a na její hospodárné využití
- **stanovovat urbanistické, architektonické a estetické požadavky na využívání a prostorové uspořádání území**

Co si představit pod pojmem uspořádání zemědělské krajiny? Do jaké míry podrobnosti se jí zabývat na úrovni územního plánu? Rozmístěním druhů pozemků? Vyznačit jen stav, či se vyjadřovat i k podmínkám pro provedení jejich změn jak požaduje následující bod? Patří trasování účelových komunikací, rozmístění nelesní vegetace do uspořádání území zemědělské krajiny? Další otázky by mohly pokračovat.

- **stanovení podmínek pro provedení změn v území**
- **snížování rizika ekologických a přírodních katastrof a to přírodě blízkým způsobem**

V zemědělské krajině existují ekologická rizika jako například vodní a větrná eroze, splachy do vodotečí a vodních ploch, znečištění podzemních vod vsakem apod. Má územní plánování řešit

i taková ekologická rizika? Má k tomu nástroje, odborníky, finance?

- **určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území**
- **vytvářet podmínky pro ochranu území podle zvláštních předpisů (zákon č. 114/92 Sb.)**
 - před negativními vlivy záměrů na území
 - navrhnout kompenzační opatření, pokud zvláštní právní předpisy nestanoví jinak
- **regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů**
- **vyhodnocení vlivů ÚPD na vyvážený vztah územních podmínek pro**
 - příznivé životní prostředí
 - hospodářský rozvoj
 - soudržnost společenství obyvatel území

Výše uvedené úkoly územního plánování se logicky týkají i nezastavěného území. Dlouhodobější aplikace stavebního zákona teprve ukáží jakým způsobem budou naznačené možnosti využity pro řešení krajiny.

Územně analytické podklady – ÚAP (§26 – §29)

Další významnou novinku ve stavebním zákoně představují územně analytické podklady – ÚAP (§26 - §29). Obsahují zjištění a vyhodnocení, která se týkají:

- stavu a vývoje území
- hodnot území
- zda omezit změny v území z důvodů veřejných zájmů („limity využití území“), které:
 - vyplývají z právních předpisů
 - jsou stanoveny na základě zvláštních právních předpisů
 - vyplývají z vlastností území

ÚAP dále obsahují zjištění a vyhodnocení záměrů na provedení změn v území a určení problémů k řešení v územně plánovací dokumentaci. Pořizují se na základě průzkumů území a údajů o území. Stručně řečeno, měla by vzniknout autorizovaná databáze informací o území, která bude v pravidelných intervalech aktualizována. Pokud se záměr vybudovat systém věrohodných, aktuálních informací, údajů o území podaří, bude při zpracování územních plánů větší prostor na vlastní řešení. Dosud výrazný časový prostor při zpracování územních plánů spotřebovalo zajištění potřebných informací a jejich verifikace.

ÚZEMNÍ PLÁN – ÚP (§43 – §60)

Již v úvodní části příspěvku byl uveden blízký vztah územního plánu a komplexních pozemkových úprav. Dále proto následuje podrobnější charakteristika nastavení, která se týká územního plánu.

- Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území obce a ochranu

jeho hodnot. Vyjadřuje urbanistickou koncepci, čímž zákon myslí plošné a prostorové uspořádání území. Další záležitosti, které stanovuje územní plán se týkají uspořádání krajiny a koncepce veřejné infrastruktury.

- Územní plán také vymezení zastavěného území, zastavitelné plochy a plochy navržené jednak ke změně stávající zástavby a jednak k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území („plochy přestavby“). Současně s tím stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů. Novinka stavebního zákona se týká poskytování prostředků z veřejných rozpočtů² na provedení změn v území. Paragraf 43 odst. 5 stanovuje, že nesmí být v rozporu s vydaným územním plánem. To představuje určitý náznak posílení vazeb mezi řešením územního plánu a poskytováním veřejných prostředků na různá krajinotvorná opatření.

VYUŽÍVÁNÍ ÚZEMÍ

Vyhláška č. 501/2006 Sb. podrobněji specifikuje požadavky na vymezení ploch s ohledem na rozdílné nároky na prostředí. Územním plánem se proto území člení na plochy³ podle stávajícího nebo požadovaného způsobu využití – „Plochy s rozdílným způsobem využití“. Tyto plochy se vymezují ke stanovení územních podmínek. Jedná se zejména o vzájemně se doplňující, podmiňující nebo nekolidující činnosti. V těchto plochách mají být stanoveny podmínky pro ochranu veřejných zájmů jakými jsou ochrana přírodního a kulturního dědictví, civilizačních, architektonických a urbanistických hodnot. Plochy s rozdílným způsobem využití se vymezují s ohledem na specifické podmínky a charakter území tak, aby se omezily střety vzájemně neslučitelných činností a požadavků na uspořádání a využívání území.

Podle významu se rozlišují zejména plochy⁴:

- zastavitelné,
- územních rezerv,
- ke změně stávající zástavby
- k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území
- rekonstrukčních a rekultivačních zásahů do území

Obecným požadavkem na vymezení ploch je vytvářet a chránit bezpečně přístupná veřejná prostranství v zastavěném území a v zastavitelných plochách. V krajině chránit stávající cesty umožňující bezpečný průchod krajinou a vytvářet nové cesty, je-li to nezbytné. Plochy s rozdílným způsobem využití jsou charakterizovány v paragrafech 4 – 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb. V nezastavěném území čili v krajině lze vymezovat zejména:

- Plochy vodní a vodohospodářské (§13)

Vymezují se za účelem zajištění podmínek pro nakládání s vodami, pro ochranu před jejich škodlivými účinky, pro ochranu před suchem, pro regulaci vodního režimu území apod.

- Plochy zemědělské (§14)

Samostatně se obvykle vymezují pro zajištění podmínek převažujícího zemědělského využití. Zahrnují zejména pozemky zemědělského půdního fondu a pozemky staveb, zařízení a jiných opatření pro zemědělství.

- Plochy lesní (§15)

Samostatně se vymezují za účelem zajištění podmínek využití pozemků pro les. Zahrnují zejména pozemky určené k plnění funkcí lesa a pozemky staveb, zařízení a jiných opatření pro lesní hospodářství.

- Plochy přírodní (§16)

Samostatně se vymezují za účelem zajištění podmínek pro ochranu přírody. Zahrnují zpravidla pozemky národních parků, pozemky v 1. a 2. zóně chráněných krajinných oblastí, pozemky ostatních zvláště chráněných územích, pozemky evropsky významných lokalit, pozemky biocenter.

- Plochy smíšené nezastavěného území (§17)

Samostatně se vymezují obvykle v případech, kdy s ohledem na charakter nezastavěného území nebo jeho ochranu není účelné rozlišovat některou z předchozích ploch.

- Plochy těžby nerostů (§18)

Samostatně se vymezují obvykle za účelem zajištění podmínek pro hospodárné využívání nerostů a pro ochranu životního prostředí při těžební činnosti a úpravě nerostů.

- Plochy specifické (§19)

Samostatně se obvykle vymezují za účelem zajištění zvláštních podmínek, které vyžadují zejména pozemky staveb a zařízení pro obranu a bezpečnost státu, civilní ochrany, vězeňství sklady nebezpečných látek.

ZÁVĚR

Nový stavební zákon, ve srovnání s předchozím zněním, obsahuje více ustanovení, která lze využít pro řešení koncepce krajiny. Z citovaných ukávek je patrné „šroubované“ vyjadřování legislativců. Je tedy otázkou jak tyto právníkové formulace bude aplikovat pořizovatelská a projekční praxe.

Teprve čas ukáže, zda krajina bude „trpěnou“ součástí procesu územního plánování nebo se její řešení stane nástrojem preventivní ochrany zemědělské půdy, obecné ochrany přírody a krajiny, posílením retence území, preventivní

ochranou krajinného rázu území mimo chráněné krajinné oblasti (CHKO) či národní parky (NP)⁵.

Druhý velký „balík“ činností by mohl souviset s vytvářením územních předpokladů pro tvorbu krajiny. Ta by měla mít na jedné straně zachovány hodnoty přírodního a kulturního dědictví. Na druhé straně by měla umožnit koexistenci přírodních a přírodě blízkých ekosystémů s požadavky a nároky obyvatel 3. tisíciletí na evropskou kulturní krajinu.

Výsledný trend bude výrazně záviset na přístupu obecních zastupitelstev, které územní plány pořizují, schvalují zadání jejich obsahu a vydávají konečné znění.

Dosud převažuje jejich zájem o zastavěné území a zastavitelné plochy. Krajina je obvykle posuzována z hlediska možnosti vymezit další zastavitelné plochy.

Obyvatelé sídel, pro které se územní plán zpracovává, mají či měli by mít největší zájem na komplexním řešení krajiny, kterou mají „za humny“. Tím by mohlo docházet k postupnému naplňování evropské úmluvy o krajině, která předpokládá, že „cílová charakteristika krajiny“ znamená přání a požadavky obyvatel týkající se charakteristických rysů krajiny, v níž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány. ■

¹ regulační plány a územní rozhodnutí promítají tuto koncepci na jednotlivé pozemky či jejich části.

² podle zvláštních právních předpisů

³ zpravidla o rozloze větší než 2000 m²

⁴ pro tyto plochy se zpravidla určuje i způsob jejich využití

⁵ pro CHKO a NP se již podklady pro preventivní ochranu krajinného rázu zpracovávají

FAO hledá cesty k překonání potravinové krize

- V průběhu tří denního celosvětového summitu, který počátkem června uspořádala FAO (Organizace OSN pro výživu a zemědělství) v Římě a kterého se zúčastnilo na 40 hlav států a jejich představitelů ze 181 zemí světa, zazněla řada konkrétních návrhů, jak se vyrovnat s potravinovou krizí. Hlavní akcent však byl kladen spíše na rozšíření zemědělské výroby v členských zemích OSN, než na rušení některých obchodních restrikcí. Řada účastníků vyjádřila vážné znepokojení nad neustálým růstem cen potravin a zdůraznila, že to může vést k nárůstu počtu hladovějící populace ve světě o 100 milionů lidí, k občanským konfliktům a růstu bída. Cílem článku je seznámit čtenáře s názory některých čelných představitelů států a organizací, kteří v jeho průběhu vystoupili.

- Generální tajemník OSN Ban Ki-moon z Korejské republiky uvedl, že do roku 2030 bude nutné zvýšit výrobu potravin o 50 %, aby bylo možno uspokojit rostoucí poptávku ve světě. V této souvislosti Ki-moon vyzval účastníky, zvláště vyspělé průmyslové země, aby přijaly konkrétní kroky pro zlepšení potravinového zabezpečení v nejchudších zemích. V této souvislosti bude přitom nezbytné v první řadě odstranit současné bariéry ve světovém obchodu, což by zajistilo volný přístup agrární produkce do nejchudších zemí. Že k tomu bude ještě obtížná cesta, potvrdilo poslední jednání Světové obchodní organizace (WTO), konané koncem července v Ženevě, které v otázce trhu potravin uvízlo na mrtvém bodě.

- Výzva šéfa FAO Jacquese Dioufa k účastníkům fóra – vyčlenit každoročně 30 mil. USD na pomoc 862 milionů hladovějících ve světě – nevyvolala větší pozornost a jen dvanáct zemí je připraveno věnovat celkem 7 milionů dolarů ročně na tyto účely.

- Jedním z největších problémů je podle názoru Světové banky Afrika, kde jen v poslední době růst cen potravin uvrhl 30 milionů lidí do bída. V této souvislosti byla v Římě na základě návrhu bývalého generálního tajemníka OSN Cofi Annana podepsána dohoda o pomoci při zvyšování ahrární produkce na černém kontinentě. Dohoda především předpokládá rozvoj „zelené revoluce“ v Africe, která by umožnila organizovat s přihlédnutím k odvětvové struktuře a regionálním specifikám. Kromě toho je v přijatém dokumentu zdůrazněno, že vážným problémem zůstává v Africe špatná dopravní infrastruktura, která často pochází ještě z koloniálních dob; tehdy se totiž prakticky všechny automobilové a železniční cesty budovaly směrem k moři a nespojovaly jednotlivé země a jejich vnitřní rajóny navzájem.

Veřejná celostátní soutěž „O nejlepší realizované společné zařízení v PÚ v r. 2007“

V minulém čísle našeho bulletinu jsme informovali o uzavírci celostátní soutěže „O nejlepší realizované společné zařízení v pozemkových úpravách v roce 2007“ a zveřejnili seznam opatření, nominovaných do soutěže. Jedná se o 20 přihlášených akcí z 12 pozemkových úřadů (PÚ).

Odborné komise provedly hodnocení přihlášených opatření dle jednotlivých kategorií. Konečné vyhodnocení pořadí provede Centrální komise do 15. 10. 2008 tak, aby výsledky mohly být slavnostně vyhlášeny na poradě ředitelů PÚ.

Ukazuje se, že záleží na jednotlivých PÚ jak se věnují přípravě dokumentace, kterou zasílají s přihláškou k účasti do soutěže. Některé PÚ zpracovávají (nebo si nechávají zpracovat)

samostatnou dokumentaci podle propozic soutěže, jiné pošlou PD s kompletní nabídkou dodavatelé firmy včetně referencí a inzeráty firmy, což do přihlášky soutěže nepatří.

Z připomínek některých hodnotitelů vyplývá různá úroveň předkládaných dokumentací od barevných samostatných příloh po černobílé kopie příloh PD. Řada hodnotitelů se kloní k požadavku více charakteristických fotografií stavby (opatření), případně možnost pořízení videozáznamu. Objíždět jednotlivé stavby s hodnotiteli se prozatím ukazuje jako nereálné.

Dále bylo upozorněno, že obsah některých přihlášených opatření byl shodný se zakázkou zadanou specializované projektové firmě a jednomo dodavateli (v rámci sdružování zakázek)

a tak se stalo, že např. do kategorie „Zpřístupnění pozemků“ byla přihlášena akce obsahující 3 polní cesty, 2 protierozní meze, 2 biokoridory a biocentrum, což nelze v jedné kategorii hodnotit (opatření ani na sebe nenavazují). V tomto případě jde o hodnocení realizace KPÚ jako celku. A to závisí na financích a inženýringu PÚ.

Naskytá se otázka, zda soutěž nerozšířit z jednotlivých staveb (což je původní záměr soutěže) o další kategorii, která by např. hodnotila celkovou realizaci KPÚ v daném roce, to by však bylo víceméně pouze porovnání činnosti a úspěšnosti jednotlivých PÚ. Pro příští rok bude třeba připomínky hodnotitelů i PÚ promítnout do propozic a v dohodě s ÚPÚ tyto propozice upravit.

Ing. Pavel Gallo

Opatření nominovaná do soutěže r. 2007

Kategorie: Zpřístupnění pozemků

Reg. č.	Pozemkový úřad	Název projektu	Projektant	Dodavatel
I/1	Plzeň - sever	Polní cesta v k.ú. Černíkovic u Dřevce	GALLO PRO, s.r.o., Říčany	Stavby silnic a železnic, a.s., Plzeň
I/2	Mělník	Polní cesta HC1 v k.ú. Daminěves	SVIP, sdružení projektantů a geodetů, Praha 6	H-INTES, s.r.o. Mladá Boleslav
I/3	Mělník	Polní cesty C2 a C6 v k.ú. Střednice	AGROPLAN, s.r.o. Praha 4	Silnice Žáček, s.r.o., Čes. Lípa
I/4	Jihlava	Polní cesta v k.ú. Markvartice	Ing. Miloslav Eliáš, Puklice - Studénky	SWIETELSKY, s.r.o., Jihlava
I/6	Jihlava	Rekonstrukce polní cesty v k.ú. Čenkov u Třešti	COLAS CZ, a.s. Provoz Jihlava	Lesostavby Třeboň, a.s.
I/7	Frýdek - Místek	Zpevněné polní cesty v k.ú. Kunčičky u Bašky	A.KTI, s.r.o. Brno	TOMI-REMONT, a.s. Prostějov
I/8	Praha - západ	Polní cesta C2 v k.ú. Kozinec	GALLO PRO, s.r.o., Říčany	NOVADUS, s.r.o. Příbram
I/9	Prostějov	Cesty a ÚSES v k.ú. Brodek u Konice	GEOCENTRUM, s.r.o., Olomouc	Stavby silnic a železnic, a.s., závod Zlín
I/10	Ústí nad Orlicí	Polní cesty H1 a H2 v k.ú. Lubník	AGROPROJEKCE LITOMYŠL, s.r.o.	SKANSKA DS, a.s., Brno

Kategorie: Protierozní opatření

Reg. č.	Pozemkový úřad	Název projektu	Projektant	Dodavatel
II/1	Blansko	Záchytný průleh v k.ú. Bačov	AGROPROJEKT PSO, s.r.o., Brno	Beton SPH, s.r.o.,
II/2	Znojmo	Záchytný příkop v k.ú. Miroslav. Kninice	AGROPROJEKT PSO, s.r.o., Brno	COLAS CZ a.s. provoz Znojmo
II/3	Prostějov	Protierozní a protipovodňová opatření v k.ú. Brodek u Konice	GEOCENTRUM, s.r.o., Olomouc	PROLES, s.r.o. Brno a VHS Brno

Kategorie: Vodohospodářská opatření

Reg. č.	Pozemkový úřad	Název projektu	Projektant	Dodavatel
III/1	Prostějov	Želeč – vodní nádrž N2	AGROPROJEKT OLOMOUC	INSTA PROSTĚJOV, s.r.o.
III/2	Praha - východ	Retenční nádrž v k.ú. Zápy	PRAMAK, s.r.o., Praha 4	ŠINDLER, s.r.o., Praha 5
III/3	Jičín	Malá vodní nádrž v k.ú. Kostelec	HYDROREAL, s.r.o., Jičín	BAK, a.s., Trutnov
III/4	Ústí nad Orlicí	Retenční nádrž a suchý poldr Lubník	AGROPROJEKCE LITOMYŠL, s.r.o.	HOLCNER & spol., s.r.o., Lysice

Kategorie: Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí

Reg. č.	Pozemkový úřad	Název projektu	Projektant	Dodavatel
IV/1	České Budějovice	Hlavatecký rybník – výsadba biokoridoru v k.ú. Sedlec u Č. Buděj.	Ing. Pavel Popela, České Budějovice	Petr Pumpř ASKON České Budějovice
IV/2	České Budějovice	Krajinářské úpravy kolem sběrného kanálu Kozinec v k.ú. Lékařova Lhota	Ing. Pavel Popela, České Budějovice	Petr Pumpř ASKON České Budějovice
IV/3	Prostějov	Výstavba vodních nádrží a prvků ÚSES v k.ú. Skřípov	Ing. František Hanousek, Prostějov	Zvánovice, a.s. České Budějovice
IV/4	Ústí nad Orlicí	Realizace prvků ÚSES v k.ú. Lubník	AGROPROJEKCE LITOMYŠL, s.r.o.	HOLCNER & spol.,

Kategorie: Zpřístupnění pozemků

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Plzeň - sever	I/1
Realizované zařízení:	Polní cesta C.2.5. a C.2.6. v k.ú. Černíkovice u Dřevce	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	Ing. Pavel Mergl, Plzeň	
Autor realizačního projektu:	GALLO PRO, s.r.o., Říčany	
Dodavatel:	Stavby silnic a železnic, oblast Čechy - západ, závod Plzeň	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:	Záměrem stavby bylo zpřístupnění zemědělských pozemků a umožnění odklonu zemědělské dopravy mimo obec Černíkovice a zvýšení prostupnosti zemědělské krajiny. Zároveň vodohospodářské řešení přechodu strže umožnilo vytvořit retenční prostor pro zadržení a zpomalení odtoku vody z přilehlého povodí jako ochranu obce před záplavami. Realizované společné zařízení je příkladem správné aplikace principu polyfunkčnosti při navrhování a projekci. Stavba má vedle hlavní funkce dopravní významnou funkci vodohospodářskou a při tvůrčím přístupu projektanta byla zvolena optimální varianta jak pro dopravu, tak pro bezkonfliktní odtok vody. Zároveň má stavba biotechnický charakter s velmi vhodnou výsadbou dřevin, která odpovídá nejen požadavkům vegetačního stupně území, ale splňuje i představy obnovení krajinného rázu místa. Celá stavba je tak v souladu s charakterem území a lokality a zkulturuje problematickou zónu „Za humnami“, která vyžaduje citlivý projektantský přístup a je náročná i na detail.	

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Mělník	I/2
Realizované zařízení:	Polní cesta HCI v k.ú. Daminěves	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	SVIP, sdružení projektantů a geodetů, Praha 6, Ing. Jarmila Stiborová	
Autor realizačního projektu:	SVIP, sdružení projektantů a geodetů, Praha 6, Ing. Jarmila Stiborová	
Dodavatel:	H-INTES, s.r.o., Mladá Boleslav	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Jedná se o společné zařízení budované na základě schváleného návrhu KPÚ Daminěves. Jedná se o výstavbu hlavní polní cesty HCI včetně výsadby doprovodné zeleně. Vybudováním společného zařízení došlo v první řadě ke zlepšení prostupnosti krajiny, k rozšíření turistiky a cykloturistiky. Realizací polní cesty došlo ke značnému zvelevení krajiny, ke zpřístupnění okolních zemědělských pozemků a tím i k umožnění kvalitního a plnohodnotného obhospodařování zemědělských ploch a i ke snížení opotřebování zemědělské techniky z důvodu vybudování přístupové polní komunikace. Uvedené společné zařízení je přínosem pro okolní krajinu. Jeho vybudováním došlo k posílení krajinotvorné i ekologické funkce. Dle prováděných místních šetření je vybudované společné zařízení plně funkční.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Mělník	I/3
Realizované zařízení:	Polní cesty C2 a C6 k.ú. Střednice	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPLAN, spol. s r.o., Praha 4	
Autor realizačního projektu:	AGROPLAN, spol. s r.o., Praha 4	
Dodavatel:	SILNICE ŽÁČEK, s.r.o., Česká Lípa TVORBA ZAHRAD a ZAHRADNÍ CENTRUM, Martin Jukl, Mělník	

Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:
 Jedná se o společné zařízení budované na základě schváleného návrhu KPÚ Střednice. Polní cesty C2 a C6 byly budovány v rámci jedné akce. Vybudováním společného zařízení došlo v první řadě ke zlepšení prostupnosti krajiny, k rozšíření turistiky a cykloturistiky. Vybudováním polních cest došlo ke zvelevení krajiny, ke zpřístupnění okolních zemědělských pozemků a tím i k umožnění kvalitního obhospodařování zemědělských ploch. Uvedené společné zařízení je přínosem pro okolní krajinu. Dle prováděných místních šetření je plně funkční a je využíváno nejen místními obyvateli. Vybudované společné zařízení bylo zahrnuto do cykloturistických tras.

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Jihlava	I/4
Realizované zařízení:	Polní cesta Markvartice-K Rybníku, k.ú. Markvartice	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	AGEO, spol. s r.o., Brno	
Autor realizačního projektu:	Ing. Miloslav Eliáš, SILNICE - PROJEKCE, Puklice - Studénky	
Dodavatel:	SWIETELSKY stavební s.r.o., Jihlava, LESOSTAVBY TŘEBOŇ, a.s.	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Stavba nové cesty a stavební úpravy části stávající prašné polní cesty na cestu s živičným povrchem v celkové délce 816 m. Kategorie P 4,0/30, povrch komunikace je z penetračního makadamu. Součástí cesty jsou dvě výhybny, pět hospodářských sjezdů na okolní pozemky a dva trubní propusty. Podél části cesty je vybudován odvodňovací příkop zpevněný žlabovkami, část cesty je vedena po hrázi rybníka. Polní cesta zpřístupňuje zemědělské a lesní pozemky vlastníků v oblasti jihozápadně od obce Markvartice a navazuje na stávající komunikaci mezi obcemi Stará Říše-Rozseč. Stavbou cesty došlo ke značnému zlepšení dopravních podmínek v dané oblasti, zvýšení prostupnosti krajiny a propojení okolních obcí. Odvodňovací příkop na začátku polní cesty zachycuje srážkové vody a odvádí je do nově vybudovaného rybníka. Část komunikace je vedena po lavici hráze tohoto rybníka, který je touto cestou dobře zpřístupněn. Stavba byla provedena v termínu, v odpovídající kvalitě a po jejím dokončení byla předána Obci Markvartice.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Jihlava	I/6
Realizované zařízení:	Rekonstrukce polní cesty Čenkov – k lesu, k.ú. Čenkov u Třešti	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	ICOM stavební a.s., Jihlava	
Autor realizačního projektu:	COLAS CZ, a.s., závod Jih, provoz Jihlava	
Dodavatel:	LESOSTAVBY TŘEBOŇ, a.s.	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Rekonstrukce prašné polní cesty na cestu s bezprašným povrchem v celkové délce 1525 m. Kategorie P 4/30, povrch komunikace je z penetračního makadamu. Součástí cesty je 8 výhyben, 5 sjezdů na pozemky, na části cesty odvodňovací příkop zpevněný žlabovkami, dva nové trubní propustky a částečná rekonstrukce stávajícího propustku, na začátku úpravy horská vpusť s lapači splavenin. Polní cesta zpřístupňuje zemědělské a lesní pozemky vlastníků v oblasti severně od obce Čenkov. Rekonstrukcí došlo ke značnému zlepšení dopravních podmínek v dané oblasti a zvýšení prostupnosti krajiny. Horská vpusť s lapači nečistot na začátku polní cesty zachycuje srážkové vody ze svahu nad obcí a zabraňuje „vyplavení“ obce. V budoucnosti umožní napojení na navrhovanou cestu v k.ú. Buková u Třešti alepší propojení obou obcí. Stavba byla provedena v termínu, v odpovídající kvalitě.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Frýdek-Místek	I/7
Realizované zařízení:	Zpevněné polní cesty CN 1, CN 2 a CN 3 v k.ú. Kunčičky u Bašky	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	Geocart CZ a.s., Brno	
Autor realizačního projektu:	A.KTI, s.r.o, Brno, Ing. Karel Zlatuška, CSc.	
Dodavatel:	TOMI-REMONT, a.s., Prostějov	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Jedná se o výstavbu z části nové polní cesty s výhybnou a z části navazující rekonstrukci stávajících polních cest v celkové délce 1125 m. Realizované jednorukové polní cesty jsou zařazeny do kategorie vedlejších polních cest P4/30 s vozovkou z penetračního makadamu s živícnými nátěry. Součástí stavebního díla je rekonstrukce trubního propustku s kamennými čely na potoce Hlinský a zřízení plošného šterkového travivodu pod konstrukcí vozovky v místě terénní deprese. Realizací polních cest došlo k značnému zlepšení stávajících podmínek systému obhospodařování zemědělských pozemků, výstavba nového, navazujícího úseku polní cesty zabezpečila propojení sítě místních komunikací. Vybudované polní cesty v neposlední řadě značně omezily dřívější neúnosnou prašnost, zkvalitnil se tím život občanů z hlediska životního prostředí, cesty se tak stávají významným liniovým prvkem v příměstské oblasti města Frýdek-Místek. V rámci stavby byl rekonstruován kapacitně nedostačující trubní propustek, který zásadně eliminuje problematiku odvodu srážkových vod a v místě častého výskytu stojící vody u hospodářského statku byl zbudován travivod omezující tento negativní jev. Celý projekt má polyfunkční charakter, úspěšně řeší zpřístupnění zemědělských pozemků a vodo hospodářské poměry. Stává se tak přirozenou součástí kulturní krajiny.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Praha-západ	I/8
Realizované zařízení:	Polní cesta C2 v k.ú. Kozinec	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	Ing. Irena Straková, Praha 3	
Autor realizačního projektu:	GALLO PRO s.r.o., Říčany	
Dodavatel:	NOVADUS, spol. s r.o., Příbram	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Polní cesta C2 v k.ú. Kozinec tvoří část cestní sítě vybudované v jiho-východním prostoru k.ú. Je to hraniční cesta se šterkovým krytem, kterou využívají uživatelé zemědělské půdy z obou katastrů Kozinec a Tursko. Je využívána i k jiné dopravě. Cesta umožňuje přístup do krajiny a k lesu a slouží k rekreačním účelům. Rovněž zlepšuje životní prostředí v intenzivně obdělávané zemědělské krajině.		
Návrh KPÚ-společných zařízení respektoval požadavky daného území, historické prvky i požadavky moderního způsobu hospodaření. Výstavba hraniční polní cesty C2 a cestní sítě podle návrhu KPÚ zamezila rozšiřování vyježděných pruhů a umožňuje snazší pohyb zemědělské techniky a obhospodařování pozemků. Polní cesty se šterkovým krytem se v krajině osvědčily a výsadba doprovodné zeleně a biokoridorů oživila fádnost intenzivního zemědělského využití krajiny. Systém cest je obyvateli využíván k rekreačním účelům. Po několika letech užívání jsou stále v dobrém technickém stavu, což svědčí o kvalitě realizačního projektu i provedení stavebních prací.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Prostějov	I/9
Realizované zařízení:	Cesty a ÚSES v k.ú. Brodek u Konice SKO 2 a v k.ú. Dešná SKO 1 a SKO 2	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	GEOCENTRUM, spol. s r.o., Olomouc	
Autor realizačního projektu:	GEOCENTRUM, spol. s r.o., Olomouc	
Dodavatel:	Stavby silnic a železnic a.s. , závod Zlín	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Stavební objekty v k.ú. Brodek u Konice SKO 2: SO 01 Protierozní mez PM1 SO 02 Přístupová polní cesta C64 SO 03 Protierozní mez PM2 SO 04 Přístupová polní cesta C65 SO 05 Hlavní polní cesta C5 SO 06 Vedlejší polní cesta C19a SO 07 Rekonstrukce záchytného příkopu ZP1 SO 08 Rekonstrukce záchytného příkopu ZP2 SO 09 Vedlejší polní cesta C17 SO 10 Přístupová polní cesta C66 SO 11 Interakční prvek IP18 SO 12 Interakční prvek IP22 SO 13 Interakční prvek IP23 Stavební objekty v k.ú. Dešná SKO 1: SO 01 Revitalizace odpadu RO1 SO 02 Přístupová polní cesta C84 SO 03 Přístupová polní cesta C85 SO 04 Interakční prvek IP38 SO 05 Hlavní polní cesta C4a SO 06 Rekonstrukce záchytného příkopu ZP1 SO 07 Rekonstrukce záchytného příkopu ZP2a SO 08 Vedlejší polní cesta C20 SO 09 Vedlejší polní cesta C19 SO 10 Přístupová polní cesta C83 SO 11 Interakční prvek IP37 Stavební objekty v k.ú. Dešná SKO 2: SO 01 Vedlejší polní cesta C15 SO 02 Přístupová polní cesta C46 SO 03 Přístupová polní cesta C47 SO 04 Lokální biocentrum LBC „Bahýnka“		
Záměr sleduje propojenost krajiny, zpřístupnění pozemků a krajinně zeleně. Svým provedením projekt dosáhne významu ve funkci ÚSES, zajišťuje protierozní a protipovodňovou funkci. Významně bude ovlivněna retence a akumulace vody v krajině a zmírnění síly severozápadních větrů. Výstavbou cest dochází k odklonění zemědělské dopravy z Obce Brodek u Konice. Vybudováním protierozních mezí, rekonstrukcí záchytných příkopů, revitalizací drenážního odpadu a výsadbou přilehlých interakčních prvků dojde ke zvýšení ekologické stability, snížení eroze, protipovodňové ochraně a zadržení extrémních srážkových úhrnů v krajině.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Ústí nad Orlicí	I/10
Realizované zařízení:	Polní cesty H1 a H2 Lubník	
Kategorie:	Zpřístupnění pozemků	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Autor realizačního projektu:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Dodavatel:	SKANSKA DS a.s., Brno	

Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:

Rekonstrukce polních cest v území východně od zástavby obce Lubník, které bylo řešeno v KPÚ Lubník II. Jedná se o páteřní polní cesty šířky 3,50 m s hranicemi o celkové délce 1,425 a 1,944 km zpevněné asfaltbetonem, v lesním úseku šterkové. Zpřístupňují zemědělské pozemky o celkové ploše cca 2,50 km² a komplex lesních pozemků pro vlastníky, uživatele i veřejnost. Zároveň při jejich návrhu a realizaci bylo výstavbou kamenného brodu a souběžné lávky pro pěší propojeno území Lubníka s lokalitou Hraničního potoka v sousedním k.ú. Tatenice, která je cenná pro její zachovaný krajinný ráz. Návrhem v plánu společných zařízení pozemkových úprav, realizačním projektem a vlastním provedením stavby dvou polních cest byla zajištěna přístupnost pro vlastníky a uživatele zemědělských a lesních pozemků a celého území pro veřejnost. Zdařilou součástí realizovaných cest jsou kamenný brod na hranici s k.ú. Tatenice, dřevěná lávka pro pěší, výdlažba pro převedení soustředěného odtoku povrchových vod přes cestu v lesním úseku.

Realizaci stavby bylo pro veřejnost otevřeno dosud obtížně přístupné krajinářsky hodnotné území.

Z pohledu technického řešení byl v průběhu realizace stavby přijat návrh dodavatelé firmy a se souhlasem projektanta byla konstruktivní vrstva mechanicky zpevněného kameniva nahrazena šterkem částečně vyplněným cementovou maltou o stejné tloušťce. Protože se jednalo v části úseku o rekonstrukci stávajících cest, byla využita z úsporných důvodů stávající konstrukce. Kryt vozovky je z asfaltového betonu v lesním úseku ze šterku.

Uvedené opatření pro zpřístupnění pozemků spolu se souběžně realizovanou stavbou retenční nádrže a suchého poldru a založením navrženého biocentra a biokoridorů představují ukázkovou ucelenou realizaci společných zařízení v KPÚ Lubník.

Stavba byla provedena v dobré kvalitě.

Realizace byla zajištěna s využitím prostředků Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství na období 2004 - 2006.

Kategorie: Protierozní opatření

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Blansko	II/1
Realizované zařízení:	Záchytný průleh v k.ú. Bačov	
Kategorie:	Protierozní opatření	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPROJEKT PSO s.r.o., Brno	
Autor realizačního projektu:	AGROPROJEKT PSO s.r.o., Brno	
Dodavatel:	Beton SPH s.r.o., Bystřice nad Pernštejnem	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Stavba je rozčleněna na dva objekty: objekt S01, který zahrnuje postupně od zaústění do toku otevřený průleh, zatrubněnou část pod mezí, propustek pod silnicí a příkop se třemi stupni. Objekt S02 tvoří tlumicí objekt, zatrubněnou část, na kterou navazuje propustek pod polní cestou, tlumicí komora a zatrubněná část se dvěma spadišti. Oba objekty jsou propojeny průlehem, který je vyrovnaný kamenným záhozem. Stavba záchytného průlehu je součástí návrhu komplexní pozemkové úpravy v k.ú. Bačov, navazuje na již realizované společné zařízení. Stavba má polyfunkční charakter, neboť jako protierozní opatření zároveň zvyšuje ekologickou stabilitu zemědělské krajiny, dále se zvýšila estetická hodnota krajiny. Realizaci stavby došlo k významnému zpomalení a neškodnému odvedení povrchového odtoku do upraveného recipientu tak, aby nenašel unášecí sílu schopnou odvést zeminu. Je zabezpečena ochrana níže ležícího území – zastavěného území obce Bačov před ničivými účinky příválových srážek. Projekt na realizaci byl financován z prostředků Evropské unie v rámci Operačního programu Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Znojmo	II/2
Realizované zařízení:	Záchytný příkop O-2 v k.ú. Miroslavské Knínice	
Kategorie:	Protierozní opatření	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPROJEKT PSO s.r.o., Brno	
Autor realizačního projektu:	AGROPROJEKT PSO s.r.o., Brno	
Dodavatel:	COLAS CZ a.s., Praha 9	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Záchytný příkop O-2 je dlouhý 521 m. Příkop O-2 je pravostranným přítokem bezejmenné vodoteče s nevyvinutým korytem a pouze s občasným průtokem. Do této vodoteče příkop O-2 zaústí zprava v km 1,500. Bezejmenná vodoteč je levostranným přítokem Našimerického potoka. V místě křížení bezejmenné vodoteče v km 0,550 a polní cesty C-2 v km 0,315 je příčný odvodňovací žlab typový s mříží. Záchytný příkop O-2 řeší odvod příválových vod nad intravilánem. Stavba byla provedena na základě požadavků obce Miroslavské Knínice z důvodu ochrany obce před přítokem příválových vod. Stavba byla provedena v termínu, ve velmi dobré kvalitě, bez většího zásahu do přírody, s maximálním využitím a příznivým ovlivněním erozních poměrů v lokalitě. Stavba byla provedena v termínu ve velmi dobré kvalitě dle projektové dokumentace, bez zjevných závad. Stavba je provedena tak, aby došlo k zachycení příválových vod co z největší plochy a tím dochází k ochranné obce proti příválovým srážkám v celé severní části obce. Stavba je velmi citlivě začleněna do okolní krajiny a nenarušuje krajinný ráz.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Prostějov	II/3
Realizované zařízení:	Protierozní a protipovodňová opatření v k.ú. Brodek u Konice SKO 1 a SKO 3	
Kategorie:	Protierozní opatření	
Projektant pozemkových úprav:	GEOCENTRUM, spol. s r.o., Olomouc	
Autor realizačního projektu:	GEOCENTRUM, spol. s r.o., Olomouc	
Dodavatel:	Sdružení PROLES, s.r.o., Brno - VHS Brno	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u>		
<u>Stavební objekty SKO 1:</u>		
SO 01 Svodný průleh SP1		
SO 02 Výsadba doprovodných interakčních prvků IP53 a IP54		
SO 03 Přístupová polní cesta C104		
SO 04 Přístupová polní cesta C103		
SO 05 Přilehlá část cesty C108		
<u>Stavební objekty SKO 3:</u>		
SO 01 Revitalizace údolnice RÚ1, MVN č.1		
SO 02 Výsadba IP47		
SO 03 Přístupová polní cesta C92		
SO 04 Přístupová polní cesta C93		
SO 05 Přístupová polní cesta C96		
SO 06 Přístupová polní cesta C91		
Celkový záměr svým provedením dosáhne významu ve funkci ÚSES, zajišťuje protierozní a protipovodňovou funkci s krajinotvorným a ekologickým významem. Veškerá opatření na sebe navazují a tvoří funkční celek.		
Revitalizace údolnice RU 1 spočívají ve výstavbě malé vodní nádrže MVN č. 1, rekonstrukce stávající zemní hráze nad parkovištěm u zdravotního střediska, výstavbě zemních hrázek bez odtoku v údolnici včetně výsadeb zeleně chrání intravilán obce před záplavami, plní funkci retenční pro zpomalení povrchového odtoku a současně vytvoří podmínky pro zasakování povrchových vod. Výstavbou svodného průlehu s přilehlými interakčními prvky a přístupovými polními cestami dojde k eliminaci důsledků povodní a vodní eroze.		

Kategorie: Vodohospodářská opatření

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Prostějov	III/1
Realizované zařízení:	Želeč - vodní nádrž N2	
Kategorie:	Vodohospodářská opatření	
Projektant pozemkových úprav:	Agroprojekt Olomouc	
Autor realizačního projektu:	Agroprojekt Olomouc	
Dodavatel:	INSTA Prostějov, s.r.o.	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Stavební objekty: SO 01 Hráz sypaná SO 02 Funkční blok SO 03 Úpravy ve zdrži, doprovodná zeleň SO 04 Objízdná cesta km 1,229-2,023 SO 05 Zpevnění stávající polní cesty km 0,0-1,229 SO 06 Revitalizace toku, náhradní výsadby Základním cílem realizovaného projektu je vytvoření maximálně různorodého prostředí a umožnit tím vznik ekologicky stabilní plochy. Realizované opatření zajistí protipovodňovou ochranu území obce Doloplazy, nadlepšení průtoků v suchém období, dále má protierozní funkci a krajinný význam daný zpomalením odtoku povrchových vod. Realizovaná objízdná komunikace umožňuje zpřístupnění pozemků pro zemědělské obhospodařování a zjišťuje průchodnost krajiny. Výsadbou zeleně a zatravněním ploch se výrazně posiluje krajinný a ekologický funkce území a v přilehlém území postupně dojde ke zmírnění škodlivých účinků větru.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Praha-východ	III/2
Realizované zařízení:	Retenční nádrž Zápy včetně lokálního biokoridoru v k.ú. Ostrov a Zápy	
Kategorie:	Vodohospodářská opatření	
Projektant pozemkových úprav:	LANDINFO s.r.o. Praha 5	
Autor realizačního projektu:	PRAMAK s.r.o., Praha 4	
Dodavatel:	ŠINDLER, důlní a stavební s.r.o. Praha 5	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: V rámci provedených komplexních pozemkových úprav v k.ú. Ostrov a Zápy byla navržena retenční nádrž včetně přilehlého lokálního biokoridoru. Retenční nádrž byla vystavěna za účelem vytvoření retenčního prostoru pro protipovodňovou ochranu obce Zápy, v území nad Návesním rybníkem na Ostrovském potoce. Slouží k zachycení přívalových vod, které jsou soustředěny do Ostrovského potoka. Nejedná se pouze o vodní nádrž, ale i o přilehlou louku, která zde plní funkci lokálního biokoridoru s možným retenčním prostorem. V rámci provedených komplexních pozemkových úprav v k.ú. Ostrov a Zápy byla navržena a realizována retenční nádrž. Ochranný prostor kolem retenční nádrže je vyplněn litorálním pásmem s mezohydrofilní vegetací se seskupením vyšších ostřic a specifických bylin a keřovým a stromovým doprovodem a je tak vytvořen plynulý přechod mezi vodním prostředím nádrže a okolním zemědělsky využívaným územím. V dnešní době je již celý komplex plně funkční a cca od roku 2000, kdy byla nádrž vybudována nebyl zaznamenán problém s přívalovou vodou jako tomu bylo v letech minulých.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Jičín	III/3
Realizované zařízení:	Malá vodní nádrž v k.ú. Kostelec	
Kategorie:	Vodohospodářská opatření	
Projektant pozemkových úprav:	LANDINFO, spol. s r.o., Praha 5	
Autor realizačního projektu:	HYDROREAL, s.r.o., Jičín	
Dodavatel:	BAK, a.s. Trutnov	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Malá vodní nádrž byla postavena v místě nesklízené zamokřené louky v terénní depresi. Při normální hladině má plochu 0,505 ha a objem 9 487 m³. Vodní plocha v této krajině chudé na vodu má velký význam jak krajinný, tak ekologický i hospodářský a rekreační. Malá vodní nádrž byla vystavěna v terénní depresi zamokřené dešťovou vodou stékající z okolních svahů a drobnými pramennými vývěry včetně přepadu ze studny. Jednalo se o pozemek těžko využitelný k nějaké zemědělské výrobě. Ale i jakékoliv jiné využití by bylo problematické. Malá vodní nádrž je proto nejvhodnějším řešením. Je velice důležitá v této krajině, kde v tomto, ale ani v sousedních katastrálních územích, nejsou žádné vodní toky nebo jen velice malé a nevýznamné. Větší vodní nádrže nejsou v okolí žádné, v některých okolních obcích dokonce chybí i požární nádrž. Jde tedy obecně o krajinu na vodní plochy chudou. Vodní nádrž má tak nejen hospodářský význam, protože využívá jinak těžko využitelný pozemek, ale také velký význam krajinný a ekologický. Vznikl tak vodní ekosystém s řadou vodních živočichů včetně ryb. Přestože takové využití nebylo plánováno, užívá se dnes také k rekreačním účelům.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Ústí nad Orlicí	III/4
Realizované zařízení:	Retenční nádrž a suchý poldr Lubník	
Kategorie:	Vodohospodářská opatření	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Autor realizačního projektu:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Dodavatel:	Holcner & spol., s.r.o., Lysice	
Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu: Realizovaná stavba má zajistit zvýšení protipovodňové ochrany zástavby obce Lubník. Návrh byl řešen jako soustava stavebních objektů z nichž hlavní jsou suchý poldr v horní části povodí a retenční nádrž v závěru údolnice před vyústěním do zastavěné části obce. Obě hráze jsou provedeny jako zemní homogenní a dohromady můžou pojmout 35 000 tis. m³. K zachycení vody a jejímu svedení do suchého poldru případně re-tenční nádrže bylo využito soustavy stávajících a nově navržených příkopů u polních cest a koryt stávajících příkopů vybudovaných při plošné melioraci území v 60-tých letech. Profily pro umístění obou hrází byly vybrány tak, aby jejich funkce byla co nejvhodnější z pohledu transformace povodňové vlny. Retenční nádrž v závěru údolnice je řešena s trvalou vodní plochou předcházející v litorálu a je součástí soustavy realizovaného biocentra a navazujících biokoridorů. Navržené a realizované řešení prostřednictvím soustavy několika opatření se od doby jeho dokončení a uvedení do provozu při velkých srážkách již několikrát osvědčilo. Návrhem v plánu společných zařízení pozemkových úprav, projektem pro provedení a vlastním provedením stavby retenční nádrže a suchého poldru byla významně posílena protipovodňová ochrana zástavby obce Lubník spolu se zvýšením retenční schopnosti krajiny. Zapojení retenční nádrže do realizovaného biocentra a navazujících soustav biokoridorů přispělo ke zvýšení krajinné hodnoty území a posílení funkce ochrany přírody a krajiny. Uvedené vodohospodářské opatření spolu se souběžně realizovanou stavbou dvou polních cest a založením zmíněného biocentra a biokoridorů představují ukázkovou ucelenou realizaci společných zařízení v KPÚ Lubník. Stavba byla provedena v dobré kvalitě. Realizace byla zajištěna s využitím prostředků Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství na období 2004–2006.		

Kategorie: Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad České Budějovice	IV/1
Realizované zařízení:	Hlavatecký rybník - výsadba biokoridoru, k.ú. Sedlec u Č. Budějovic	
<u>Kategorie:</u>	Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí	
<u>Projektant pozemkových úprav:</u>	VEST - projekt, Ing. Petr Drs, České Budějovice	
<u>Autor realizačního projektu:</u>	Ing. Pavel Popela, České Budějovice	
<u>Dodavatel:</u>	Petr Pumpr, ASAKON České Budějovice	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Biokoridor o šíři 15-ti metrů, kombinace travnatých pruhů s pruhu osázenými keři a stromy. V katastrálním území Sedlec byla v roce 1996 zahájena komplexní pozemková úprava, která byla ukončena zápisem do katastru nemovitostí v roce 1998. Ve zpracovaném návrhu pozemkové úpravy byla zaimplementována i realizace výše uvedeného lokálního biokoridoru. Jeho realizace byla z ekologického pohledu významná tím, že došlo k propojení stávajících biotopů a tím i k přerušení intenzivně zemědělsky obhospodařované lokality. Realizace proběhla v roce 2000 a byla financována Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. V současné době je biokoridor již nedílnou součástí krajinného rázu dané lokality.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad České Budějovice	IV/2
Realizované zařízení:	Krajinářské úpravy kolem sběrného kanálu Kozinec, ozelenění polních cest v k.ú. Lékařova Lhota	
<u>Kategorie:</u>	Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí	
<u>Projektant pozemkových úprav:</u>	AGRO TN projekce	
<u>Autor realizačního projektu:</u>	Ing. Pavel Popela, České Budějovice	
<u>Dodavatel:</u>	Petr Pumpr, ASAKON České Budějovice	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Výsadba aleje A1, A2 ve složení javoru mléče a lípy srdčité, výsadba aleje B1, B2 ve složení jabloně a slívy, výsadba kolem sběrného kanálu – dub letní, olše lepkavá, líska obecná, střemcha hroznovitá, vrby. Ekologické opatření bylo realizováno na základě žádosti Obce Sedlec z důvodu zlepšení krajinného rázu dané lokality. Provedenou liniovou výsadbou kolem komunikací a výsadbou kolem sběrného kanálu, spolu s provedenou revitalizací rybníka Kozinec, se přispělo k vytvoření nových ekotonových společenstev. Zároveň toto opatření má i protierozní charakter, zejména proti větrné erozi. Jeho realizace proběhla v roce 1999 a dnes je již nedílnou součástí krajiny.		

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Prostějov	IV/3
Realizované zařízení:	Výstavba vodních nádrží a prvků ÚSES v k.ú. Skřípov	
Kategorie:	Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí	
Projektant pozemkových úprav:	Ing. František Hanousek, Prostějov	

Autor realizačního projektu:	Ing. František Hanousek, Prostějov
Dodavatel:	Zvánovec a.s., České Budějovice
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Stavební objekty: SO 01 Vodní nádrž N 1 SO 02 Vodní nádrž N 2 SO 03 Vodní nádrž N 3 SO 04 Revitalizace melioračního odpadu RO 1 SO 05 Revitalizace melioračního odpadu RO 2 SO 06 Revitalizace toku RT 1 SO 07 Lokální biocentrum LBC 6 - Havran SO 08 Regionální biokoridor RBK 7 SO 09 Lokální biokoridor LBK 17 SO 10 Regionální biokoridor RBK 16 SO 11 Interakční prvky IP 19, IP 31, IP 32, IP 35, IP 36, IP 78 a IP 79 SO 12 Polní cesty C 12, C 13, C 37, C 38 a C 78 Celkový záměr svým provedením dosáhne významu ve funkci ÚSES, zajišťuje protierozní a protipovodňovou funkci s krajinnotvorným a ekologickým významem. Veškerá opatření na sebe navazují a tvoří funkční celek ohraničený intravilánem, státními silnicemi a lesním komplexem. Bude významně ovlivněna retenční a akumulace vody v krajině a časem zde vznikne území s mimořádnou kvalitou ekologických aspektů. Bude zde vytvořené velmi stabilní území, protože biocentra a obecně ÚSES s vodní plochou patří k ekologicky nejstabilnějším. Výstavba vodních nádrží bude nejen přínosem pro životní prostředí, ale dojde také k zlepšení vodohospodářské bilance v dotčeném území.	

Pozemkový úřad:	Pozemkový úřad Ústí nad Orlicí	IV/4
Realizované zařízení:	Realizace prvků ÚSES Lubník	
Kategorie:	Opatření k ochraně a tvorbě krajinného prostředí	
Projektant pozemkových úprav:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Autor realizačního projektu:	AGROPROJEKCE Litomyšl spol. s r.o.	
Dodavatel:	Holcner & spol., s.r.o., Lysice	
<u>Stručná anotace a hodnocení pozemkového úřadu:</u> Předmětem realizace bylo založení tří prvků ÚSES navržených v plánu společných zařízení a plánu ÚSES pro dané území. Jedná se o lokální prvky ÚSES – Biocentrum LBC 11 a Biokoridory LBK 4-11 a LBK 11. V návrhu je biocentrum řešeno na pozemcích navazujících na retenční nádrž s trvalou vodní plochou přecházející v litorál. Biokoridory potom zajišťují návaznost biocentra na již realizované a funkční prvky ÚSES. Výsadba byla provedená převážně do oplocenek jen menší část sazenic u retenční nádrže (břehový porost) s individuální ochranou. Sazenice stromů a keřů v původní druhové skladbě odpovídající stanovišti, velikost sazenic převážně do 50 cm, menší část potom do 120 cm a několik stromů nad 150 cm. Půda pod keři a skupinami v biocentru je mulčována slámou. Celkem bylo vysazeno 5788 sazenic keřů a 2583 stromů na celkové ploše 4,60 ha. Návrhem v plánu společných zařízení pozemkových úprav a ÚSES, projektem pro provedení a vlastním založením výsadeb byla zajištěna realizace další části opatření ke tvorbě a ochraně životního prostředí v Lubníku. Zapojení retenční nádrže do realizovaného biocentra a navazující soustavy biokoridorů přispělo ke zvýšení krajinotvorné hodnoty území a posílení funkce ochrany přírody a krajiny. Uvedené opatření spolu se souběžně realizovanou stavbou dvou polních cest a realizací retenční nádrže a suchého poldru představují ukázkovou ucelenou realizaci společných zařízení v KPÚ Lubník. Realizace byla zajištěna s využitím prostředků Operačního programu <i>Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství na období 2004 - 2006.</i>		

Optimalizace protierozních a protipovodňových opatření s ohledem na mimoprodukční funkce krajiny v k.ú. Zátor

Ing. Mira Koukalová,¹ Ing. Jana Uhlířová²

¹ AGERIS s.r.o., Jeřábkova 5, 602 00 Brno, mira.koukalova@ageris.cz

² Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i., odd. poz. úprav, Lidická 25/27, 602 00 Brno

1. Úvod

Díky svému novému pojetí po roce 1989 představují pozemkové úpravy obor, který umožňuje provést v krajině úpravy, jež vedou k vytvoření ekologicky stabilní, funkční krajiny, schopné odolávat i větším klimatickým výkyvům. V prvních letech fungování pozemkových úprav byl jejich hlavní účel spatřován především v uspořádání vlastnických vztahů k půdě, v poslední době se stále více dostává do popředí potřeba ochrany půdy, vody, krajiny a lidských obydlí a nápravy škod vzniklých velkoplošným hospodařením v minulých letech.

Pozemkovými úpravami je v rámci plánu společných zařízení (PSZ) navrhována, vlastnický vypořádání a následně realizována řada ochranných opatření s důrazem na jejich polyfunkční využití. Vyhláška č. 545/2002 Sb. o postupu při provádění pozemkových úprav uvádí, že v návrhu protierozních opatření mají přednost opatření agrotechnická a organizační před technickými. Upřednostňování určitého typu opatření však s sebou vždy nese určitá úskalí, neboť se jedná o řešení jednostranná, kdy systém agrotechnických a organizačních opatření nebo naopak pouze technická opatření sama o sobě nejsou schopna – zejména v ohroženějších oblastech – dostatečně zabezpečit protierozní a protipovodňovou ochranu území a vytvořit ekologicky stabilní krajinu.

Diferencovaný charakter a rozsah navrhovaných protierozních a protipovodňových opatření, resp. upřednostňování určitého typu ochranných opatření v zemědělské krajině v různých variantních řešeních plánu společných zařízení byl díky podpoře MZe ČR řešen v letech 2004–2008 v rámci výzkumného projektu 1R44058 „Obnova mimoprodukčních funkcí zemědělské krajiny v procesu komplexních pozemkových úprav“.

2. Materiál a metody

Pro zpracování optimalizace protierozních a protipovodňových opatření bylo vybráno modelové katastrální území obce Zátor, ve kterém současně probíhaly pozemkové úpravy. To umožnilo jednak navrhnout potenciální způsoby variantního řešení ochranných opatření, jednak porovnat tyto potenciální plány s reálně zpracovávaným PSZ při komplexní pozemkové úpravě (KPÚ) a následně vybrat optimální model.

Obec Zátor leží v podhorské oblasti Nížkého Jeseníku. Vzhledem ke konfiguraci terénu s řadou rozptýlených drobných lesíků a dochovanou liniovou zelení není oblast ohrožena větrnou erozí. Problém modelového území spočívá ve zvýšeném ohrožení vodní erozí, dále pak v nedostatečně vyřešené ochraně proti extrémním srážko-odtokovým jevům. Povodně zde byly vždy častým jevem a v dřívějších dobách na ně místní obyvatelstvo bylo lépe připraveno, a to systémem svodných kanálů a náhonů, dnes vesměs zasypaných a zastavěných.

Modelové území bylo analyzováno z hlediska ohrožení vodní erozí, z hlediska retenční schopnosti krajiny ohrožované periodicky záplavami, byla hodnocena ekologická stabilita území a požadavky územního plánu obce. Hodnocení erozní ohroženosti pozemků bylo provedeno na podkladě výpočtů prů-

měrné dlouhodobé ztráty půdy smyvem pomocí universální rovnice Wischmeiera-Smithe. Limit pro určení erozní ohroženosti pozemků byl stanoven dle platných metodik (Janeček a kol., 2005) na základě hloubky půdního profilu (1, 4 a 10 t/ha/rok).

Hodnocení odtokových poměrů bylo provedeno pomocí výpočtu odtokových charakteristik pro vymezená elementární povodí. Výpočty objemu a povrchového odtoku byly provedeny metodou CN-křivek a počítačovým modelem DesQ (Hrádek, Kuřík, 2001). V zásadě se vycházelo z vymezených elementárních povodí, která již v obou variantách řešení respektovaly návrh cestní sítě schválený v KPÚ probíhající v Zátoru a Loučkách u Zátoru.

Podle použitých opatření byly definovány základní varianty návrhu plánu společných zařízení, představující vždy krajní způsob řešení ochrany území. Diferencované návrhy vodohospodářských a protierozních opatření používaly stejné výpočty a průzkumy a opíraly se zejména o studium archivních materiálů o povodních v letech 1996 a 1997 a o terénní průzkumy.

Plán společných zařízení byl vypracován ve 2 variantách:

- a) návrh PSZ upřednostňujícího tzv. „měkká“ netechnická opatření – cílem je zadržet vodu v místě dopadu

podporou retenční schopnosti půdy, zvýšit ekologickou stabilitu krajiny, minimalizovat projevy vodní eroze, a to pomocí organizačních a agrotechnických opatření, výsadbou lesních biokoridorů, biocenter, mokřadů, technické zásahy jsou použity v minimálním rozsahu (např. prohloubení terénu v místě mokřadu, průlehování pozemků),

- b) návrh PSZ upřednostňujícího technická opatření – cílem je zachytit a neškodně odvést veškerou srážkovou vodu, v maximální možné míře zabezpečit protipovodňovou ochranu území, zmírnit projevy vodní eroze, a to pouze technickými prostředky, přičemž bude zachován současný systém a rozsah hospodaření na zemědělské půdě.

2.1 Variantní návrh PSZ zaměřený na tzv. „měkká“ opatření

Hlavní zásadou netechnických opatření byl návrh protierozních a protipovodňových opatření zaměřený na zvýšení ekologické stability modelového území. Použitá organizační opatření:

- **Delimitace kultur** – ochranné protierozní zatravnění, ochranné zalesnění, na mělkých svažitých půdách na okrajích lesa jsou navrženy extenzivní louky a postupné extenzivní zalesnění.
- **Úprava tvaru pozemků**, jež je vyvolána navrženými změnami druhů pozemků na částech stávajících bloků zemědělské půdy.
- **Lokalizace ÚSES** do ohroženějších míst – stabilizace údolnic a strží.
- **Protierozní technologie** na zemědělské půdě.

U těchto opatření lze počítat s vysokou efektivitou v poměru k vynaloženým prostředkům. Je však **nutné dbát o jejich trvalé dodržování a zachování**. S ohledem na omezený potenciál organizačních opatření bylo potřeba systémem protierozních prvků doplnit prvky biotechnickými, podpořenými stávající nebo navrhovanou sítí polních cest:

- **Protierozní meze** k rozčlenění svalu na dílčí kratší úseky. Současně slouží k rozptýlení soustředěného povrchového odtoku jeho odkloněním. Návrh protierozních mezí byl omezen pouze na případy, kdy lze zajistit návaznost na další svodný prvek – zpravidla cestní příkop. Mimo

protierozní funkce mezi a polních cest (v kombinaci s liniovou zelení) byla uplatněna rovněž jejich krajinotvorná funkce k obnově historických plužin.

- **Zasakovací zatravněné průlehy** s výsadbou dřevin v místech navazujících na stávající rozptýlenou zeleň.
- **Revitalizace** stávajících nefunkčních melioračních příkopů.
- **Mokřady** založené na podmaččených plochách s přirozenými pramennými vývěry nebo se zvýšenou hladinou spodní vody.

Po návrhu opatření byl proveden kontrolní přepočít průměrné dlouhodobé ztráty půdy vodní erozí. Na všech zemědělských pozemcích bylo dosaženo přípustných hodnot erozního smyvu. Z hlediska protipovodňové ochrany mají výše uvedená navržená organizační a biotechnická opatření v krajině spíše podpůrný charakter, spočívající zejména ve zvýšení retenční schopnosti krajiny. Nemají dostatečný potenciál zachytit vysoké odtoky způsobené povodňovými srážkami nebo táním sněhu. Pro konečné převedení extrémního odtoku řešeným územím je nutno PSZ doplnit systém technickými opatřeními. Zvýšením retence krajiny se však na druhé straně sníží potřebná kapacita a související investiční náročnost technických opatření.

2.2 Variantní návrh PSZ zaměřený na technická opatření

Při návrhu ochranných opatření technického charakteru byl hlavní důraz kladen na udržení současného způsobu hospodaření na zemědělské půdě, tzn. na zachování stávajícího poměru mezi rozlohou orné půdy a TTP. Dalším cílem bylo minimalizovat zábor zemědělské půdy (a to i pro potřeby technických opatření) a přitom zajistit maximální ochranu území proti povodním a omezit erozní jevy. I při tomto způsobu řešení bylo nutno respektovat záměry územního plánu, zejména plochy vymezené pro ÚSES. Systém opatření je napojen na stálou hydrologickou síť a tvoří jej:

- **Vodní nádrže a suché poldry** – několik malých vodních nádrží, resp. suchých poldrů, tvoří základ ochranných opatření. Poldry představují většinou koncový prvek v systému vodohospodářských opatření.
- **Příkopy** – ve většině případů jsou navrženy ke stabilizaci dna údolnic a mělkých strží.
- **Úpravy toků** – jsou navrženy v místech stávajících neupravených nebo zdevastovaných koryt se střídavými erozními procesy ve dně i v březích.
- **Cestní příkopy** hlavních a vedlejších cest – návrh cestní sítě je převzat z návrhu KPÚ, všechny stávající i nově navrhované hlavní a vedlejší polní

cesty jsou doplněny příkopy a mají funkci protierozního prvku.

Uvedený návrh opatření minimalizuje zábor zemědělské půdy a je schopen v dostatečné míře zachytit vodu z přívalových srážek. Protierozní ochrana je v tomto případě řešena pouze omezeně vytvářením terénních překážek, tedy zkrácením délky svahu, plošná ochrana půdy proti erozi není zohledněna a erozní jevy jsou zachyceny až v místě terénní překážky. Ve většině případů je tímto způsobem eroze řešena nedostatečně, pouhé zkrácení délky svahu bez kombinace s dalšími doprovodnými opatřeními nesníží erozní smyv na stanovený limit. Je zřejmé, že v erozně ohrožených oblastech, jakou je modelové území, nelze bez použití podpůrných agrotechnických a organizačních opatření snížit erozní smyv alespoň na přípustnou hodnotu.

3. Výsledný návrh PSZ uplatněný v KPÚ

PSZ na území Zátoru aplikovaný v pozemkové úpravě je zpracován na základě stejných průzkumů a rozborů jako předchozí variantní návrhy a zahrnuje požadavky územního plánu obce, respektuje připomínky dotčených orgánů a organizací, stanovisko sboru zástupců vlastníků. Díky těmto limitům se do PSZ dostaly i prvky, které představují kompromisní řešení, nejsou tedy ideální variantou, přestože v katastru byla více než dostatečná výměra státní a obecní půdy. Pro návrh protierozních a protipovodňových opatření byla využita jak organizační a agrotechnická opatření, tak opatření biotechnická a technická:

- **Organizační opatření** – na většině ploch orné půdy bylo navrženo použít protierozních osevních postupů a dále vrstevnicové obhospodařování půdy.
- **Ochranné zatravnění** – bylo navrženo na mělkých, skeletovitých půdách a na svažitéch pozemcích.
- **Ochranné zalesnění** – většinou jako plošné zalesnění na mělkých půdách na pozemcích navazujících na stávající lesní celky. Jedná se zde o rozšíření hospodářského lesa.
- **ÚSES** – návrh ÚSES byl převzat z generelu ÚSES, v některých případech byla lokalizace prvků ÚSES přizpůsobena potřebám a požadavkům pozemkové úpravy, což podpořilo polyfunkční charakter skladebných prvků: trasa biokoridoru využívá stávající strže, dále je vedena podél nově navržené polní cesty, která rozděluje svah, část lokálního biokoridoru je využita ke stabilizaci údolnice.
- **Protierozní meze** – v řešeném území je řada původních mezí, často zbytky plužin, většinou jsou trasovány po spádnici a nepřerušují délku sva-

hu. Všechny původní meze a remízky jsou zachovány ve stávajícím rozsahu. PSZ navrhuje několik nových mezí, a to v místech, která byla kritická za povodní v letech 1996–97.

- **Průlehy** – rozdělují dlouhý svah a jsou situovány na rozhraní mezi zachovalým původním plužinovým hospodařením s řadou spádnicově vedených mezí a scelenými bloky orné půdy.
- **Mokřady** – na podmaččených místech s vysokou hladinou spodní vody a na místě se porušenou drenáží, s extenzivními travními porosty a výsadbou solitérů. Mají funkci interakčního prvku, není řešen jejich odtok a nejsou zapojeny do systému protipovodňových opatření.
- **Stabilizace strží** – v řešeném území se nachází několik strží, které jsou recipienty povrchového odtoku a přítoku do silničních příkopů. Jsou to terénní rýhy nebo výmoly vytvořené soustředěným povrchovým odtokem vody, mají velmi malé povodí a velký podélný sklon se zpětnou erozí dna a svahů.
- **Úprava toků** – sem jsou řazena koryta toků, které nevylučují v celé délce charakteristiky strží a většinou jsou nebo byly upravené. Jedná se o stávající meliorační příkopy a kanály a toky v lučních tratích. Principem řešení je stabilizace dna příčnými objekty a stabilizace příčného profilu koryta s navazující obnovou a doplněním břehového porostu.
- **Protierozní příkopy** – kromě příkopů, které doplňují konstrukce polních cest, mezí a úpravy toků, jsou pro zachycení a svedení povrchového odtoku navrženy i příkopy nové. Jedná se o svodné příkopy, případně příkopy sloužící k převedení vody.
- **Svodné průlehy** – jsou navrženy pro zachycení a svedení povrchového odtoku do příkopu nebo do trubní propusti. Jedná se o zatravněnou plochu doplněnou terénními modelacemi a výsadbou solitérních dřevin.
- **Malé vodní nádrže** – na stávající drobné vodoteči byly navrženy dvě vodní nádrže s převažující funkcí hospodářskou, rybochovnou. Doplnkovými funkcemi je ochranná protierozní a krajinotvorná funkce.

Kontrolní přepočít erozního smyvu po návrhu PSZ prokázal, že uvedená opatření splňují v navrženém rozsahu požadavek snížení erozního smyvu na povolený limit dle hloubky půdního profilu. Prvky určené k zadržení povodňové srážky jsou navrženy tak, aby vycházely z rekonstrukce stávajících více či méně funkčních prvků a tyto vhodně doplňovaly. Jedná se zejména o úpravy toků a sanace bystřin a strží, které dosud upraveny nebyly. Jako návrhová srážka pro

výpočet objemů odtoků a pro dimenzování technických prvků byla použita ve většině případů stoletá srážka, v případech, kdy nejsou ohrožena obydlí či stavby byla použita srážka dvacetiletá. Tím je dostatečně zabezpečena požadovaná ochrana území proti povodním.

4. Závěr

Organizační, agrotechnická a ekostabilizující opatření umožňují vytvořit krajinu vysoce ekologicky stabilní, s velkou biodiverzitou, jež následně lépe odolává nepříznivým přírodním událostem. Jsou schopna dostatečně plnit protierozní funkci. V následujících letech po realizaci opatření lze očekávat postupné narůstání jejich efektu. Problémem některých součástí těchto systémů je ovšem jejich obtížná vymahatelnost a kontrola jejich uplatňování v praxi. To se týká zejména opatření prováděných na orné půdě (protierozní osevní postupy, pásové střídání plodin, protierozní agrotechnika), kde se nejedná se o opatření limitující, konečná, jejich realizaci nelze trvale zaručit.

Z hlediska protipovodňové ochrany nejsou uvedená opatření schopna zachytit extrémní srážkové úhrny nebo velkou vodu z rychlého jarního tání. Mají podpůrný charakter ve zvýšení retenční schopnosti krajiny a zlepšení kvality odtekající vody. Snižují investiční náročnost souvisejících technických opatření, je však nutné dbát o jejich trvalé zachování. Větší požadavky jsou zde kladeny na zábor zemědělské půdy (viz graf 1 = ekol. opatření).

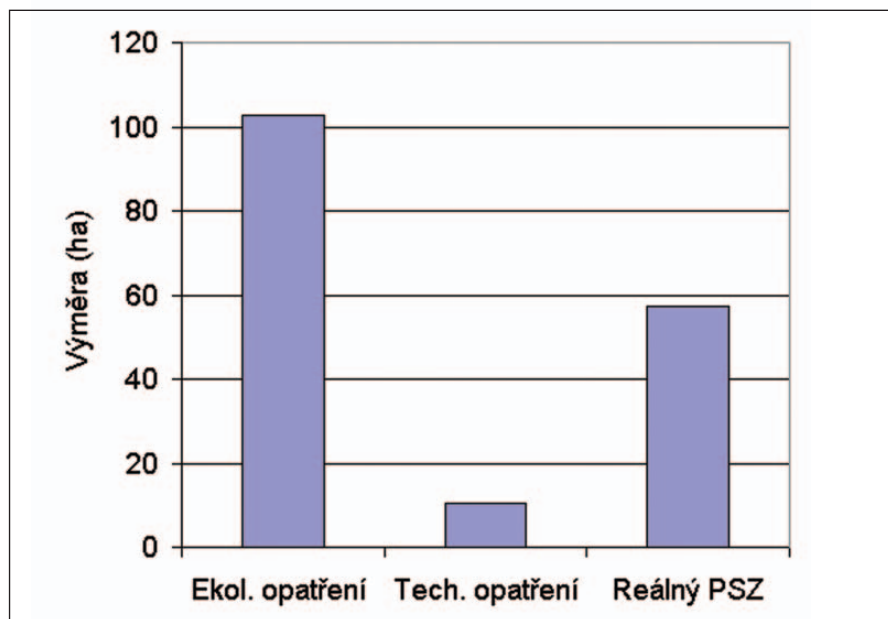
Jako samostatná jsou tato opatření vhodná v oblastech, které nevyžadují vysokou míru zabezpečení, tedy v krajině mimo lidská obydlí, v extenzivních zemědělských oblastech, v prameništích toků.

Technická opatření jsou naopak schopna ochránit krajinu a zejména lidská obydlí a majetky proti povodním, při dobré údržbě mají dlouhou životnost a časem se mohou vhodně zapojit do krajiny. Mají však jen omezenou protierozní funkci, nejsou schopna dostatečně řešit plošnou erozi, mohou zde fungovat pouze jako prvek zkracující délku svahu. To s sebou kromě postupného znehodnocování půdy přináší zvýšené zanášení příkopů a nádrží splaveninami z polí a nutnost jejich časté údržby, tedy i další finanční náklady. Zvyšováním obsahu splavenin dochází i ke zhoršení kvality vody.

Doprovodně lze do jisté míry erozní smyv omezit organizačními opatřeními na orné půdě, která s sebou nenesou požadavek delimitace druhů pozemků ani zábor ZPF (např. vyloučení pěstování erozně nebezpečných plodin, ochranná agrotechnika).

Soustava technických opatření nemusí mít velké požadavky na zábor půdy,

při tomto požadavku se ovšem může projevit negativní dopad v chybějící doprovodné vegetaci (viz graf 1). Ve většině případů se jedná o opatření finančně náročná. Jako samostatná jsou vhodná pouze v erozně méně ohrožených oblastech s intenzivním zemědělským využitím, v blízkosti měst a obcí, v oblastech s nedostatkem půdy použitelné pro společná zařízení.

Graf 1. Plošné nároky na zábor zemědělské půdy dle typu opatření v k.ú. Zátor (ha)

Oba uvedené způsoby řešení protierozní a protipovodňové ochrany mohou fungovat samostatně, jedná se však o krajní případy. V realu bude zřejmě vždy vhodnější prosazovat kombinaci netechnických a technických opatření k ochraně a tvorbě krajiny.

Kombinace obou typů opatření navrhovaná v PSZ při pozemkových úpravách představuje systém vzájemně provázaných opatření, jež jsou schopna splnit jak požadavek ochrany půdy proti erozi, tak i ochrany dané lokality proti povodním. Reálný návrh PSZ v konkrétních případech bývá kompromisním řešením a to nejen z pohledu uplatnění ekostabilizujících opatření, ale i z pohledu zastoupení technických prvků. Důvodem je často špatné pochopení smyslu pozemkových úprav, které jsou pro širší veřejnost stále neznámým oborem, kdy projektant doposud naráží na obavy vlastníků z opakování „padesátých let“. Hospodářské subjekty zajímá především výměra a scele-

ní zemědělské půdy, obec se obává přílišného nárůstu svých pozemků ve společných zařízeních a s tím související nutností jejich údržby. Vzhledem k takovému překážkám při projednávání návrhů KPÚ lze i v dalším vývoji pozemkových úprav těžko předpokládat prosazení ideálního modelu PSZ. I při nutných kompromisech však lze očekávat, že kvalitně zpracovaný návrh společných zařízení vytvoří podmínky pro následnou realizaci jak tzv. „měkkých“ netechnických, tak technických opatření, která povedou ke zvýšení ekologické stability krajiny, zvýšení její schopnosti odolávat zrychleným erozním procesům a umožní neškodné zadržení a odvedení extrémních srážkových vod.

5. Literatura

- CULEK, M. a kol.: Biogeografické členění České republiky. Praha: ENIGMA 1995.
- DUMBROVSKÝ, M. a kol.: Metodický návod pro vypracování návrhů pozemkových úprav. Praha: ČMKPÚ 2004. 190 s.
- GEMELA, J.: Studie protierozních a protipovodňových opatření zaměřených na zvýšení ekologické stability modelového území k.ú. Zátor. Účelová studie. Lichnov: Gemela 2006. 31 s.
- HRÁDEK, F., KUŘÍK, P.: Maximální odtok z povodí. Teorie svahového odtoku a hydrologický model DesQ-MaxQ. Praha: ČZU 2001. 44 s. ISBN 80-213-0782-X.
- JANEČEK, M. a kol.: Ochrana zemědělské půdy před erozí. Praha: ISV 2005. 195 s. ISBN 80-86642-38-0.
- KOUKALOVÁ, M., PODHRÁZSKÁ, J.: Optimalizace protierozních opatření z hlediska ostatních mimoprodukčních funkcí krajiny. Výstup projektu 1R44058. Brno: VÚMOP, v.v.i. 2007. 11 s.
- SKLENIČKA, P.: Základy krajinového plánování. 2. vyd. Praha: vyd. Naděžda Skleničková, 2003. 321 s. ISBN 80-903206-1-9.
- ZLATUŠKA, K.: Studie protierozních a protipovodňových opatření technického charakteru v k.ú. Zátor. Účelová studie. Brno: A.KTI 2006. 30 s.

PROCHÁZKA ČESKÝMI KATASTRY

Ing. Jan Bumba, Praha

Dokončení článku z minulého čísla časopisu PÚ

6.

MONUMENT ČESKÝCH KATASTRŮ STABILNÍ KATASTR

BEZESPORU nejslavnějším ze všech českých katastrů, působícím po nejdelší dobu, je stabilní katastr, který v době svého vzniku a po dlouhá léta svého působení byl předmětem obdivu odborníků i laiků. Tvůrcům moderních katastrů má stále co říci pro svou preciznost v přípravě a tvorbě a pro vynikající právní úroveň. Ostatně – současný katastr nemovitostí je v popisné části nepřímým pokračovatelem a v mapové části v rozsahu 70 % plochy území státu dokonce přímým pokračovatelem stabilního katastru.

Geografická poloha rakouské říše a dynastická politika vedly říši k mnoha finančně náročným válkám. Tato okolnost spolu s měnícím se hospodářským obrazem Evropy byla příčinou hledání nového daňového mechanismu, neboť stávající systém neodpovídal potřebám státu.

Rozkazem císaře Františka I. ze dne 21. srpna 1810 přešla daňová problematika z působnosti Dvorské kanceláře do nově vzniklé Dvorské komise. Nešlo pouze o změnu názvu: Dvorská komise byla jako nezávislý orgán pověřena vypracováním nového daňového mechanismu. Po sedmi letech zkoušek, prověřování všech dosavadních znalostí a zkušeností včetně dílčích měření definovala komise cíl a jednotlivé etapy postupu. Komise neobyčejně podrobně stanovila pravidla technická, organizační i legislativní.

Mohlo tedy dojít k dalšímu významnému legislativnímu aktu: dne 23. prosince 1817 byl vydán císařský patent císaře Františka I. o pozemkové dani. Podle tohoto aktu (patent nebo císařský rozkaz měly úroveň srovnatelnou s dnešním zákonem) měly být podrobeny dani pozemkové **všechny plodné plochy bez ohledu na příslušnost pozemku k rustikálu nebo dominikálu**. Podklady pro získání solidní daňové báze měly vzniknout na základě nového katastrálního mapování.

Smysl a podstata budoucího katastru byla předznamenána již v preambuli patentu takto: „*Při uvážení nerovností, které vznikají při ukládání pozemkové daně podle dosavadního měřítka rozdělování na celé země, kraje, okresy a obce, jakož i na jednotlivé poplatníky, rozhodli jsme se po zralém uvážení nejúčinnějšího způsobu, jak jim odpomoci, zavést ve všech našich německých a italských zemích pevný systém pozemkové daně, levnější v zásadách a použití. Našími vedoucími myšlenkami při tomto všeobecně*

prospěšném opatření bylo: uplatnění pojmu přísné spravedlnosti, vynikajícího povzbuzení zemědělství, podmíněného správným vyměřením pozemkové daně a co největším urychlením jeho ozdravení“.

Po teoretické a legislativní přípravě bylo přikročeno k zahájení měřických prací. Komise správně respektovala koncepci jednotnosti díla a zásadu „z velkého do malého“ a tak první fází bylo vybudování sítě katastrální triangulace na většině území říše. Po zaměření a vyrovnání sítě začalo vlastní detailní katastrální vyměřování. Po fázi zjišťování, označení a popisu hranic katastrálních obcí (připomeňme, že bylo – až na výjimky – využito popisu a označení hranic obcí z josefského katastru) přikročily příslušné komise ke zjišťování drážnostních hranic a po jejich vykolíkování a komisionálním určení začaly vlastní práce podrobného měření.

Pro zájemce by snad bylo vhodné uvést, že jako referenční plochy pro zobrazení (kouli přece nelze rozvinout na rovinnou mapu) bylo použito Cassiniho transversálního (příčného) válcového zobrazení. A jak známo, válec už je možno do roviny „rozbalit“.

Po skončení polních prací v katastrální obci – dnes katastrálním územím – se mapa v zinném období doplnila dorýsováním hranic, byly vypočteny výměry parcel a mapa se popsala a vykolíkovala. Celá uvedená náročná etapa prací trvala (s několikerým přerušením) zhruba 12 let a skončila v Čechách v roce 1843, na Moravě a ve Slezsku již v roce 1836. V těchto zemích bylo za tu dobu zaměřeno téměř 13 tis. katastrálních obcí o výměře téměř 80 tis. km² se zhruba 15 miliony parcel zobrazených na 50 tisících mapových listech. První krok – stanovení jednoznačné polohy parcel (dnes bychom řekli: geometrické a polohové určení nemovitostí) a zjištění objektivních výměr – se zdařil.

Následovala druhá etapa prací, spočívající ve vceňování pozemků. Šlo o obtížnější činnost, neboť na rozdíl od matematicky definovatelných a tedy exaktních činností mapovacích prací závisela více na lidském faktoru, především na zkušenostech a schopnosti stanovit produkční možnosti jednotlivých kultur. Kromě mapového operátu pak vznikl i písemný operát. Souhrnně byl vyhotoven katastrální elaborát, který mohl úspěšně sloužit dlouhá léta k účelu, pro který byl určen: k poskytování podkladů pro stanovení spravedlivé daňové zátěže.

Velký význam pro úspěšné dokončení díla měla organizační stránka. Všechny

práce byly vykonávány poměrně jednotně podle vydaných technologií a instrukcí. Dvorská komise stanovila jednoznačnou hierarchii povinností od zemského ředitele mapování až po figuranta, ale i takové detaily, jakými bylo např. jednotné technické vybavení měřické čety. Důkladný byl i režim kontroly prací, který zabezpečoval nápravu a odstranění zjištěných vad na náklad jejich původce.

Důležité bylo i personální zabezpečení. Všichni funkcionáři od zeměměřiče až po ředitele měli odborný výcvik a museli se před ustanovením do funkce osvědčit výtečně nebo alespoň dobře. Měřičtí pomocníci – adjunkti – byli vybíráni ze zvlášť způsobilých poddůstojníků a jako figuranti působili většinou vojáci řadové služby, tedy lidé mladí, zdraví a obratní.

Zdánlivě dokonale připravené dílo však záhy po svém zavedení muselo řešit spoustu problémů. Důvodem byly rozdíly mezi podmínkami panujícími v době vzniku stabilního katastru a podmínkami, v nichž později působil. V době vzniku stabilního katastru fungovala poklidná pozemková držba s jednoduchými změnami ve vlastnických vztazích a v konfiguraci pozemků. Kombinací vlivu politických změn a hospodářských a technických okolností došlo k situaci, že pojem „stabilní“ v názvu katastru ztratil své oprávnění.

Hlavním politickým momentem byl bezesporu revoluční rok 1848. V tomto roce došlo mimo jiných zásadních změn i k dokončení liberalizace postavení rolníků. Od tohoto roku přestalo platit omezení v jejich pohybu, takže se mohli volně stěhovat. Padly rovněž dva do té doby působící patenty císaře Josefa II. (jeden pro rustikální a druhý pro dominikální sféru) zakazující drobení daněné půdy: zemědělský celek musel původně přejít po smrti zůstavitelově na jediného nástupce. Zrušením zmíněných patentů došlo k náhlému růstu vlastníků a k dělení parcel na menší díly.

Vynález parního stroje a následné jeho zapojení do výroby a do dopravy se staly okolnostmi znamenajícími prudké zvýšení produktivity práce, přeměnu dosavadních manufaktur na průmyslové podniky a potřebu výrazného rozšiřování komunikační sítě včetně železniční jak pro přepravu surovin k výrobě tak i pro přepravu hotových výrobků. Vznikala rovněž nová sídliště pro ubytování dělníků a úředníků.

Uvedené okolnosti znamenaly těžkou zátěž pro vedení katastru. Docházelo k prudkému nárůstu změn obsahu ka-

tastru, se kterými se při jeho koncipování nepočítalo. Příslušné orgány na tuto situaci nedokázaly adekvátně reagovat a tak katastr zastarával. Nápravu měl přinést zákon ze dne 24. května 1869 č. 88/1869 Ř. z. (říšského zákoníku), o revizi katastru daně pozemkové, který nařídil reambulaci katastru a jeho pravidelné revize. Proto se stabilnímu katastru říká od té doby též reambulovaný nebo revidovaný katastr.

Avšak ani tento záměr nevyšel. Problémy s aktualizací katastru neustaly, reambulační etapa znamenala pouze kvalitativní poškození katastru v jeho technické stránce. Po těchto trpkých zkušenostech byl učiněn další – a nutno říci, že podstatně úspěšnější – pokus o nápravu. Bylo jím vydání zákona ze dne 23. května 1883 č. 83/1883 Ř. z., o evidenci katastru daně pozemkové. Tento mimořádně závažný právní akt ovlivnil katastrální problematiku na další desetiletí.

Evidenční zákon ovlivnil právní a technické podmínky stabilního katastru především stanovením těchto povinností:

- **udržování katastrálního operátu v souladu se skutečným a právním stavem,**
- **oznamování každé změny skutečností vedených v katastru vlastníky nemovitostí,**
- **souladnost katastru s obsahem veřejných knih,**
- **pravidelná revize údajů katastru.**

Tyto zásady, třebaže formulované v modernější podobě, patří mezi současné základní pravidla vedení katastru nemovitostí.

Zdánlivě okrajovým, ale z technického hlediska významným dopadem evidenčního zákona do fungování stabilního katastru, bylo vydání instrukce z roku 1887, která umožnila měření metodou číselnou, zvláště polygonometrickou, a připustila v husté zástavbě i používání větších měřítek, později i dekadických. Po těchto úpravách mohl katastr fungovat jak dobře namazaný a udržovaný stroj.

Do této kapitoly je organicky zařazena i část pojednávající o unikátním instrumentu, jakým je **GEOMETRICKÝ PLÁN**. Stanovuje, že geometrický plán je specifický nástroj pro doplňování a udržování katastru, neboť na jeho podkladě se do katastru dostává převážná většina změn. Nejprve se zabývá příčinami pro vznik tohoto technickoprávního instrumentu a jeho postupným vývojem jak v obsahové tak ve formální podobě. Podrobně jsou rozebrány případy, ve kterých je vyhotovení geometrického plánu nutné. Nutno dodat, že tato problematika byla rozšířena o další důvody pro vyhotovení geometrického plánu podle nových právních předpisů.

7.

NOVÁ ETAPA KATASTRU

TATO kapitola je rozdělena do čtyř částí:

- Vliv zákona č.83/1883 Ř.z.
- Pozemkový katastr
- Katastr třicátých a čtyřicátých let 20. století
- Komasače, konfiskace, přidělové řízení a pozemkové úpravy

VLIV ZÁKONA Č. 83/1883 Ř.Z.

Vzhledem k tomu, že v souvislosti s politickými změnami ve společnosti a hlavně se změnami hospodářskými katastr začal zaostávat za vývojem, bylo nutno situaci řešit. Osmdesátá a devadesátá léta byla bohatá na legislativní činnost. Jedním z nejvýznamnějších právních předpisů byl zákon č. 83/1883 Ř.z. o udržování katastru daně pozemkové. Zákon stanovil tyto hlavní podmínky:

- udržování katastrálního operátu v souladu se skutečným a právním stavem,
- oznamování každé změny skutečností vedených v katastru vlastníky nemovitostí,
- souladnost katastru s obsahem pozemkové knihy,
- pravidelná revize údajů katastru v tříletých intervalech z úřední povinnosti,
- úprava vztahů úřadů mezi sebou a mezi úřady a veřejností,
- úprava technického vedení katastru

Zákonem byly stanoveny některé další organizační a technické podmínky, z nichž mnohé v modernější podobě platí dodnes.

POZEMKOVÝ KATASTR

Po vzniku Československé republiky (ČSR) se v souvislosti se změnami v právních a technických normách začalo posílání stabilního katastru měnit. Kromě dosavadní **fiskální funkce** začal stabilní katastr plnit i **funkci všeobecně hospodářskou a technickou**. Nejprve však bylo nutno ošetřit katastr z hlediska státoprávního.

Státní území ČSR vzniklo spojením historických zemí, kde platily bývalé rakouské zákony, Slovenska a Podkarpatské Rusi (Zakarpatské Ukrajiny), kde platily bývalé uherské zákony, a konečně i části Horního Slezska (někdy též Hlučínska), kde platily bývalé pruské zákony. Uvedené okolnosti vyžadovaly vydání unifikáčního předpisu.

Tím předpisem se stal zákon č. 177/1927 Sb. z. a n. (sbírky zákonů a nařízení), o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1928. Zákon převzal všechna užitečná ustanovení dříve zmíněného evidenčního zákona č. 83/1883 Ř.z., především ustanovení o potřebě souladu katastrálních údajů se skutečným a právním stavem, ohlašovací povinnost a periodi-

citu revize katastru v pravidelných intervalech. Do nového katastrálního zákona bylo dáno ustanovení o zakládání a vedení pozemkového katastru a organicky i přechodné ustanovení platící pro území Slovenska, Podkarpatské Rusi a přivtělených obcí z Horního Slezska.

Postupně nahrazení převzatého stabilního katastru modernějším nástrojem uložil Návod „A“ z roku 1932. Do katastru byly zavedeny přesné geodetické základy a moderní kuželové zobrazení se souřadnicovým systémem Jednotné trigonometrické sítě katastrální (S-JTSK), které nejlépe zobrazovalo území tehdejší ČSR. Rozsáhlé katastrální měření četných měst nahradilo zastaralé a nevyhovující zobrazení pozemků a budov moderním, přesným a přehledným zobrazením zpravidla v měřítku 1 : 1000.

Pozemkový katastr, ať už v podobě pokračovatele stabilního katastru nebo v moderní formě podle Instrukce A, se stal nepostradatelnou součástí všech právních jednání o nemovitostech a podkladem většiny hospodářských a technických jednání týkajících se nemovitostí. Představoval důležitý nástroj v upevňování právních jistot jednotlivců i celé společnosti.

Specifické postavení si pozemkový katastr vytvořil v období okupace. Opusíme na tomto místě právní a technické pohledy a věnujme alespoň zmínku lidskému přístupu: vynikajícímu odborníkovi a současně obratnému diplomatu Ing. Dr. Janu Císařovi se ve vedoucí katastrální funkci podařil husarský kousek: přesvědčil německé protektorátní vysoké úředníky, že měření Prahy a některých dalších měst podle Instrukce „A“ jsou práce válečné důležitosti. Na měření ve zvýšeném rozsahu se pak mohli podílet i zeměměřiči z rozpuštěných prvorepublikových struktur, kterým jinak hrozilo totální nasazení a mnohým i smrt.

Pozemkový katastr v kombinaci s pozemkovou knihou fungoval do konce roku 1950, jako technický podklad ještě několik let déle. Ukončením jeho živé funkce a zařazením mezi archiválie došlo na dlouhá léta k degradaci institutu, který pro širokou veřejnost odbornou i laickou představoval symbol vysoké právní a technické úrovně.

KATASTR TŘICÁTÝCH A ČTYŘICÁTÝCH LET 20. STOLETÍ

Obsah této části je veřejnosti (a to i odborné) znám velice málo. Zvláště válečné období působí dojemem, že zmíněná doba byla jakoby ostudou ve vývoji katastru. Pravý opak je pravdou. Tato část obsahuje organizační uspořádání zeměměřické služby před válkou a po ní, obsahuje i činnosti, které zeměměřická služba v tomto období vykonávala. Zvláště zajímavá je pasáž o vlivu Ing. Dr. Jana Císaře, který se zasloužil o budování novoměřické mapy (podařilo se mu prosa-

dit tézi, že tato mapa je mapou válečné důležitosti). Tím nejenom že zachránil mnoho zeměměřičů před tzv. totálním nasazením, ale jeho zásluhou došlo i k rozšíření mimořádně kvalitní mapy.

KOMASACE, KONFISKACE, PŘÍDĚLOVÉ ŘÍZENÍ A POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Zdánlivě složitý název této části se dá rozklíčovat velmi jednoduše. Nejprve si něco řekněme o **komasaci**. Zrušením jednoho z patentů císaře Josefa II. v roce 1848 došlo k drobení půdy jejím rozdělováním mezi další sourozence. To mělo vliv na snížení produkce půdy, nemožnost nasazení moderních technologií a v neposlední řadě zahlcením katastru o obrovský rozsah změn. Proto se hledaly cesty k opětovnému racionálnímu scelení půdy, tedy ke komasaci.

Po vzniku Československé republiky poznamenala vývoj katastru **první pozemková reforma**, která byla důsledkem **konfiskace** a přerozdělení šlechtického majetku.

Po druhé světové válce se začala rozvíjet další etapa změn v organizaci zemědělského půdního fondu v podobě **přídělového řízení**. Právní oporu měla tato část ve čtyřech dekretech presidenta republiky a v šesti zákonech. Tato část obsahuje i ukázkou vyhotovení upřesněného přídělového plánu, aby výsledek první pozemkové reformy bylo možno s přijatelnou přesností zavést do katastru.

Následovala etapa hospodářsko-technických úprav půdy, které kromě dobré myšlenky účelné organizace zemědělského půdního fondu byla i jednou z etap likvidace soukromého vlastnictví půdy.

Poslední fázi úprav zemědělského půdního fondu jsou **komplexní pozemkové úpravy**. U této činnosti se součinnost s katastrem projevuje velmi důsledně. Výsledek komplexních pozemkových úprav odpovídá struktuře katastrálního operátu.

8.

VÝVOJ PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE PŘECHODNÁ ETAPA

V **OBDOBÍ** existence tzv. Protektorátu Čechy a Morava byly zásady katastrálního zákona č. 177/1927 Sb.z.a.n. (katastrální zákon) prakticky beze zbytku udržovány. Katastrální operát byl na většině území zachován, tam, kde byl zničen nebo ztracen (v pohraničních oblastech) byl obnoven. Rovněž organizační stránka zeměměřičské služby byla zachována. Nároky na doplňování katastru se zvýšily při realizaci pozemkové reformy vzniklé na podkladě dekretů presidenta republiky. Katastr jako celek však fungoval podle dosavadních předpisů.

To platilo do 1. ledna 1951, kdy vstoupil v platnost občanský zákon č. 141/

1950 Sb. Zákon zasáhl do dosavadních praktik velmi výrazně. V podstatě by se dalo říci, že postupným naplňováním jeho principů začala socializace zemědělství včetně dopadů do dosavadního pozemkového katastru. Skončila etapa knihování smluv, rozvíjela se praxe rozšiřování orné půdy, začala se zakládat Jednotná zemědělská družstva. Evidování změn se odehrávalo u okresních národních výborů na podkladě tzv. **štítkové akce**, vedené nekvalifikovaným personálem.

Vládním nařízením č. 1/1954 Sb. bylo stanoveno soustředění civilní geodetické a kartografické služby. Tím byla dána možnost zpracovávat změny kvalifikovaně a jednotně na celé území státu. Jako první souvislá akce (i když poplatná tehdejší politické situaci) byla **Jednotná evidence půdy**, založená usnesením vlády č. 192 ze dne 31. 8. 1954.

JEDNOTNÁ EVIDENCE PŮDY

Počátkem padesátých let v souvislosti s vydáním občanského zákona č. 141/1950 Sb., poklesl význam dosavadních evidenčních instrumentů zrušením povinnosti zápisů do veřejných knih a zastavením zápisů do pozemkového katastru. Zajímavá byla okolnost, že právní předpis se týkal především občanů a přitom naopak právě organizace využily jeho ustanovení a přestaly „knihovat“ nejdříve (až na čestné výjimky, jakými byly např. Československé státní dráhy a Státní lesy), kdežto u občanů se ze setrvačnosti projevovала snaha zapisovat.

Začínající socializaci zemědělství překážela existence pozemkového katastru především evidováním „soukromo-kapitalistických vztahů k půdě“, čímž autoři tohoto výroku měli na mysli evidování vlastnických vztahů. Prvním „socializujícím“ předpisem bylo již v předchozí části zmíněné usnesení vlády ze dne 31. srpna 1954, podle něž byla usku-tečněna přehlídka pozemků, vyčíslení půdy podle druhů pozemků (kultur) a sektorů a „zřetelně“ údajů v evidenčních listech místních národních výborů (MNV). Této pomocné evidenci se někdy říkalo „štítková akce“.

K náznaku zlepšení situace, alespoň z hlediska technické kompaktnosti, došlo vytvořením Jednotné evidence půdy (JEP) podle usnesení vlády ze dne 25. ledna 1956. Tato evidence měla prostou filozofii: na rozdíl od pozemkového katastru a veřejných knih evidovala JEP **pouze faktické uživatelské vztahy k pozemkům**. Z toho důvodu nebylo možno vlastnické a podobné právní vztahy k nemovitostem podle JEP jakkoli prokazovat.

JEP vytvořila jednotný operát postavený na technických podkladech pozemkového katastru. Výrazným technickým nedostatkem JEP bylo programové snížení úrovně elaborátu povolením měkkých dopustných odchylek proti dřívě-

ším normám, zdůvodňovaným faktorem potřebných úspor. Nepříznivě se projevila i nízká technická úroveň a odpovědnost personálu, neboť chybějící odborná kapacita byla nahrazována přijímáním pracovníků s nízkou odbornou kvalifikací.

Od svých evidenčních předchůdců převzala JEP i některé pozitivní momenty, např. ohlašovací povinnost změn evidovaných v JEP, pravidelné cyklické přehlídky pozemků z hlediska jejich užívání, později i zaslání rozhodnutí soudů týkajících se převodů a změn v nemovité držbě na střediska geodézie.

V závěrečné etapě zavádění JEP byly údaje zpracovávány mechanickým způsobem pomocí dřevných štítků ve strojně početních stanicích. Tuto okolnost je možno chápat jako začátek cesty automatizovaného zpracování evidenčních dat.

EVIDENCE NEMOVITOSTÍ

K návratu opětovného evidování vlastnických a jiných majetkových práv k nemovitostem předznamenáno v roce 1962 zavedením zaslání příslušných usnesení okresních soudů na střediska geodézie, došlo zřízením evidence nemovitostí podle zákona č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí, a podle jeho prováděcí vyhlášky. Evidence nemovitostí se stala dalším z řady evidenčních technických nástrojů sloužícím potřebám evidování nemovitých věcí.

Z technického hlediska byl podkladem evidence nemovitostí (EN) původní operát bývalé JEP ve shodné struktuře:

- měřický operát,
- písemný operát,
- úhrnné výkazy a sbírka listin.

Písemný operát byl však rozšířen o významnou část – **listy vlastnictví**. Pro úplnost je potřeba se ještě zmínit o pomocné části operátu EN, kterou tvořily: záznam změn, záznam pro další řízení EN a seznam nepovolených změn kultur.

Zakládání, vedení a údržba EN v souladu se skutečným a právním stavem byly zákonem svěřeny orgánům bývalé Ústřední správy geodézie a kartografie, od roku 1968 bývalého Českého úřadu geodetického a kartografického.

Příslušnost evidence majetkoprávních vztahů k nemovitostem k jiné než juristické instituci byla především ze strany právnické veřejnosti často kritizována. Ve snaze omezit oprávněnost těchto kritik zákonodárce stanovil, že na rozdíl od evidence uživatelských vztahů, kde případné nesprávnosti mohly být napraveny novým hlášením změn, lze vyznačování právních vztahů do EN činit pouze na podkladě právních aktů či právních listin. Jejich okruh byl právním předpisem přesně definován, jejich obsah náležitě specifikován i s popisem případných příloh. Podle takového stanovení docházejících na SG podle stanovené-

ho režimu byly právní vztahy vyznačovány do EN v letech 1964 až 1966. Od roku 1967 pak na podkladě výsledků místního šetření v rámci komplexního zakládání EN byly zápisy prováděny navíc i v dalších případech, kdy byly shledány všechny nezbytné předpoklady k objasnění dotyčného právního stavu. Údaje o právních vztazích samozřejmě odpovídaly dobovým majetkoprávními institutům.

Při nakládání s nemovitostmi, u nichž právní vztahy nebyly v EN dosud vyznačeny, byli účastníci nuceni vycházet z údajů pozemkových knih i nezaknihovaných listin, jejichž identifikační atributy nesouhlasily ve většině případů s vyznačením v EN. Proto vznikly nové technicko-právní prvky: srovnávací sestavení parcel podle pozemkové knihy a EN a dále identifikace parcel vedených v operátu EN se stavem v pozemkovém katastru.

O tom, zda právní listina byla schopna zápisu do EN či nikoli, rozhodovala SG pouze z hlediska formálních či technických náležitostí. Posuzování platnosti vlastního právního úkonu či právních skutečností nebylo v pravomoci SG. Při formálních a technických závadách a v pochybnostech u ostatních případů vracela SG sporné případy k rozhodnutí vyhovitelům listin či příslušným juristickým orgánům. Pro provádění zápisů do EN neplatily předpisy o správním řízení.

Oproti předchozí JEP znamenala EN výrazný pokrok. Mezi její hlavní principy patřily:

- **zásada legality** (k zápisům právních vztahů docházelo na podkladě právního aktu či právní listiny),
- **zásada speciality** (zápisy byly prováděny přehledně předepsaným způsobem do operátů či jejich částí k tomu vyhrazených),
- **zásada jednotnosti** na celém území státu,
- **zásada univerzality** (sledování užívání i vlastnických vztahů na shodném mapovém i písemném mediu),
- **zásada veřejnosti** (byť i s omezením na „oprávněný zájem“),
- **zásada závaznosti** údajů taxativně v zákoně uvedených,
- **zásada oficiality** (zápisy byly prováděny z úřední povinnosti a nikoli na podkladě vůle účastníků),
- **zásada bezplatnosti** zápisů.

Charakteristickým rysem EN byla její dvojí kolelnost. Faktické užívání vztahy byly vedeny velice důsledně, jednoznačně a úplně ve všech částech operátu, právní vztahy již s určitým omezením, patrným především u pozemků sdružených ve velkých užíváních celcích. Ve vlastnických listech byly tyto údaje podchyteny pouze souhrnnou symbolickou poznámkou, v pozemkových mapách nebyly zobrazeny vůbec. V důvodové zprávě byl tento koncept popsán takto:

„Nová úprava evidence nemovitostí ... nebude směřovat k upevnění soukromovlastnických tendencí ... Zemědělské a nezemědělské pozemky ve vlastnictví občanů, které jsou ve společenském užívání nebo v náhradním užívání, budou evidovány zjednodušenou formou. Tak např. pozemky, na kterých hospodáři jednotná zemědělská družstva, nebudou evidovány na listech vlastnictví podle parcel, neboť vlastnické hranice těchto pozemků v přírodě ani neexistují a nelze je proto v mapě zobrazovat. Obdobně bude nutno postupovat u pozemků státních statků, jestliže státní statek hospodáři na pozemcích, které státu vlastnický nepatří. Ve výjimečných případech, kde by dosavadní soukromé vlastnictví ke sdruženým pozemkům bylo třeba zjišťovat (např. při vyvlastnění), bude možno potřebné údaje zjistit z dosavadních operátů a dokladů založených ve sbírce listin pozemkové knihy nebo u orgánu geodézie“. Tato okolnost znamenala pozdější nejvýznamnější technický problém při vytváření nových operátů katastru nemovitostí.

Přes zmíněnou vyšší úroveň oproti JEP nemohla EN ani při největší snaze nahradit úlohu veřejných knih a pozemkového katastru. Zákon o evidenci nemovitostí totiž neobnovil intabulační princip zápisů a nedal orgánům geodézie a kartografie takové pravomoci, jaké měly dříve pozemkový katastr a pozemková kniha.

Kromě změn v oblasti právních vztahů přinesla EN i řadu významných technických prvků. Vysokého stupně dosáhla automatizace písemného operátu s množstvím výstupových alternativ na rozsáhlém technickém vybavení se širokým programovým zabezpečením. Důležitý byl i návrat k účelovému měření nejprve v podobě multidisciplinárního technicko-hospodářského mapování, později účelnějšího a cílenějšího základního mapování velkých měřítek, i když pouze s omezeným rozsahem šetření vlastnických vztahů.

REKAPITULACE

Evidenční nástroje zabývající se nemovitým majetkem fungují v českých zemích bezmála tisíc let. Zopakujme si jejich vývojové stupně:

- první úřední soupisy půdy (první zmínky v roce 1022),
- počátky daně pozemkové (od roku 1250),
- první berní rula – 1. rustikální katastr (od roku 1654),
- druhá berní rula – 2. rustikální katastr (od roku 1684),
- třetí berní rula – 1. rustikální katastr tereziánský (od roku 1748),
- čtvrtá berní rula – 2. rustikální katastr tereziánský (od roku 1757),

- exaequatorium dominicale (od roku 1757)
- josefský katastr (od roku 1789),
- tereziánsko-josefský katastr (od roku 1790),
- stabilní katastr (od roku 1843) včetně etap reambulovaného či revidovaného katastru (od roku 1869) a evidovaného katastru (od roku 1883),
- pozemkový katastr (od roku 1927),
- jednotná evidence půdy (od roku 1956),
- evidence nemovitostí (od roku 1964),
- katastr nemovitostí (od roku 1993).

Všechny vyjmenované katastry, ať už se nazývaly v různých obdobích jakkoli, mají jednu společnou vlastnost: představují především technickou složku evidenčních systémů. Výjimku tvoří až poslední z nich. Jejich poslání se vyvíjelo od ryze fiskálního (daňového) účelu až po účely všeobecně technické a správní. Jejich forma se rovněž vyvíjela: od prostých slovních popisů předmětů evidence až po elaborát postavený na digitálním sběru a digitálním zpracování dat.

KATASTR NEMOVITOSTÍ

Ke zcela zásadní změně v dosavadních praktikách technických i právních evidenčních nástrojů došlo v roce 1993 po vydání zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, a zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon). Vznikl totiž **katastr nemovitostí**.

Katastr nemovitostí představuje rovněž technickou stránku evidencí, ale na rozdíl od předchozích katastrů obsahuje ještě něco navíc: přebírá část funkcí od bývalých veřejných knih. V technické oblasti kontinuálně navazuje na své předchůdce, především na poslední čtyři z nich (tedy stabilním katastrem počínaje).

Soubor popisných informací katastru nemovitostí je přímým pokračovatelem písemného operátu bývalé evidence nemovitostí a byl postupně převeden do digitalizovaného vyjádření. Obsahem souboru geodetických informací (čili mapového operátu) je na 70 % rozlohy území grafický podklad představující upravenou mapu vzniklou jako výsledek katastrálního mapování pro stabilní katastr, na zbývajících 30 % území pak modernější mapa z mapování pro pozemkový katastr, evidenci nemovitostí a nově i pro katastr nemovitostí.

Mapový fond katastru nemovitostí tedy představují dvě hlavní formy: analogová forma (převládající část mapového fondu) a číselná forma (podstatně menší část mapového fondu). Celý tento soubor je postupně převáděn do digitální či digitalizované formy a to jednak novým mapováním a jednak převodem stávajících map. Po dokončení všech modernizačních zásahů vznikne Informační systém

katastru nemovitostí (ISKN) jako součást Státního informačního systému. Již dnes je možno získat informace z katastru nemovitostí prostřednictvím internetu, na další modernizaci katastru se stále pracuje.

NĚKOLIK SLOV ZÁVĚREM

Kniha obsahuje 190 stran a je vázána v tuhých lesklých praktických deskách. Na titulní straně desek je barevná a celkem atraktivní kresba sestavená

z různých map, na poslední straně je uvedena výstižná anotace. V knize je 31 černobílých obrázků v textu, 31 barevných obrázků a 9 příloh. Kniha uvádí kromě obecně známých věcí i některé většinou lidem málo známé či zcela neznámé okolnosti, z nichž některé jsou publikovány v knižní podobě poprvé.

Případné zájemce o podrobnější informace o současném evidenčním nástroji – katastru nemovitostí – odkazují na

příslušné právní předpisy a na publikaci Katastr nemovitostí České republiky (8. aktualizované vydání) autorů Ing. Bohumila Kuby a Ing. Květy Olivové, kterou vydalo nakladatelství LINDE Praha, a.s.

Přejeme čtenářům, aby se jim kniha České katastry od 11. do 21. století dobře četla a měli z ní nejenom odborný, ale i estetický prožitek.

□ □ □

K aktualizaci výměr bonitovaných dílů parcel při rebonitaci

Termín rebonitace označuje činnosti spojené s aktualizací mapy bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) – od přípravy a terénních šetření, až po zpracování výměr bonitovaných dílů do informačního systému katastru nemovitostí (ISKN). Skutečnost, že při aktualizaci mapy BPEJ, kterou zajišťuje Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, je nutné upravit i data katastru nemovitostí, určitě není nutné čtenářům časopisu Pozemkové úpravy připomínat. Koneckonců byli to právě pracovníci pozemkových úřadů, kteří se před deseti lety významnou měrou zasloužili o zpracování bonit do katastrálního operátu.

Promítnutí změn výměr bonitovaných dílů parcel při změně mapy BPEJ je závislé na typu katastrální mapy. V lokalitách, kde je platná digitální katastrální mapa, se výměry bonitovaných dílů parcel aktualizují automaticky při importu nové mapy BPEJ do ISKN. Protože většina katastrálních map stále ještě zůstává v analogové podobě, nezbyvá než zakreslit hranice BPEJ a následně určit výměry dílů parcel ručně, nebo využít specializovaný software.

Úprava výměr dílů parcel automatizovaně

Výpočet výměr bonitovaných dílů parcel by měly dokázat vyřešit programy, které umožňují zpracovat vstupní nároky pozemkové úpravy na základě grafických podkladů. Bonity jsou ve vstupních nárocích využívány pro ocenění především zemědělských parcel, a proto je výpočet bonitovaných dílů parcel velmi důležitý. Jedním z těchto programů je PROLAND, který při výpočtu automaticky upravuje výměry dílů vlastnických parcel tak, aby součet výměr bonitovaných i nebonitovaných dílů parcel odpovídal výměře par-cely evidované v souboru popisných informací katastru nemovitostí (SPI KN). Výpočet výměr bonitovaných dílů probíhá nad zvektorizovanou katastrální mapou (postačí hranice parcel a parcelní čísla), vektorovou mapou BPEJ a případně i zvektorizovanou mapou parcel evidovaných v katastru nemovitostí zjednodušeným způsobem (parcely pocházející z evidence nemovitostí, pozemkového katastru či grafického přídelu).

Vlastní řešení

Program PROLAND je pro výpočet výměr bonitovaných dílů parcel využíván pracovníky pozemkových úřadů již delší dobu, avšak na konci loňského roku se podařilo nalézt způsob, jak vypočtené výměry spolu s kódy BPEJ předat do ISKN v digitální podobě. Tím lze ušetřit práci jak pracovníkům pozemkových úřadů, kteří vytvářeli (mnohdy ručně nebo poloautomaticky) různé tabulky a přehledy změn bonitovaných dílů, tak zejména pracovníkům katastrálních úřadů, kteří tyto změny ručně zadávali do ISKN. Vlastní řešení je založeno na souboru změnových vět VFK, který obsahuje rušené, aktualizované i nové údaje bonitovaných dílů parcel, a na souboru se seznamem dotčených parcel, které je třeba zahrnout do příslušného řízení v ISKN.

Bez spolupráce to nejde

Hledání způsobu předání změn bonitovaných dílů v digitální podobě bylo samo o sobě docela dobrodružné, neboť oficiální popis výměnného formátu VFK takovou možnost explicitně neuvádí. Velkou pomocí byly vlastní rozsáhlé zkušenosti s předáváním geometrických plánů a výsledků pozemkových úprav pomocí změnových vět VFK. A bez těsné spolupráce s odborníky z řad pracovníků pozemkových a katastrálních úřadů, kteří se uvolili navržený postup vyzkoušet v praxi, by řešení nebylo možné vůbec.

Výhody pro pozemkové úřady

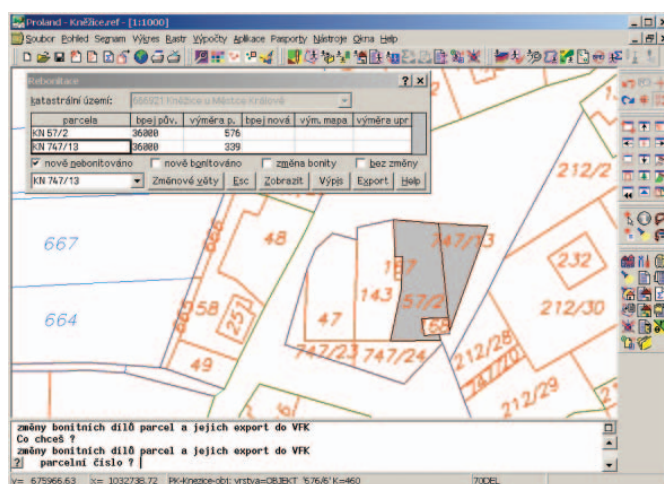
Dosažené výsledky byly všemi zúčastněnými hodnoceny jako vynikající. Pracovníci pozemkových úřadů si mohou zobrazit změny bonitovaných dílů parcel v přehledné tabulce, která je propojena s grafikou. Případné nesrovnalosti (chybějící bonita na parcele zemědělské půdy) tak mohou ihned lokalizovat a naopak se mohou dotazovat na změny údajů BPEJ dané parcely prostým kliknutím na parcelní číslo v grafice. Výrazně zefektivnění

práce pak samozřejmě přineslo předávání změn do ISKN v digitální formě, kdy příslušné soubory (včetně textových protokolů) se vytvoří automaticky.

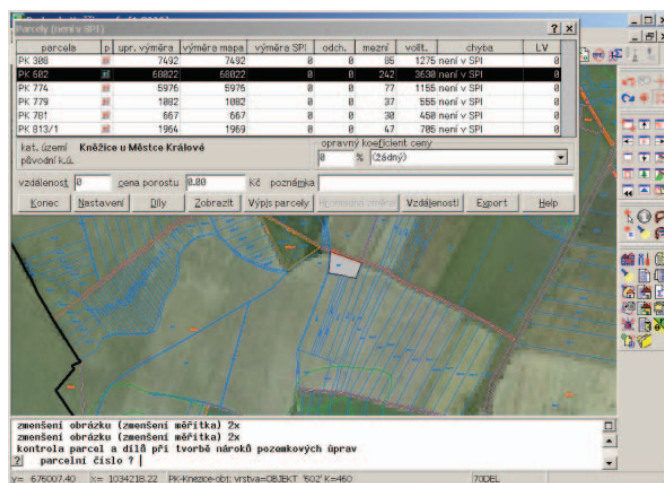
Výhody pro katastrální úřady

Uvedený postup je velmi výhodný i pro pracovníky katastrálních úřadů, kteří namísto ručního zadávání kódů BPEJ a jejich výměr pouze kontrolují již zadané údaje. Pracovníci katastrálních úřadů si také pochvalují předpřipravený seznam parcel, který obsahuje ty parcely, u nichž dochází ke změně bonitovaných dílů parcel. Tento seznam si mohou snadno načíst do ISKN při zakládání příslušného řízení pro import změn BPEJ; toto řízení se pak automaticky přiřadí uvedeným parcelám. Zavedením digitálního předávání změn bonitovaných dílů tak došlo k výraznému snížení nezáživné rutinní práce, která je nejen velmi zdoluhavá, ale zároveň je potenciálním zdrojem chyb. Řešení PROLAND otevírá zajímavou možnost aktualizovat údaje BPEJ v ISKN před vystavením vstupních nároků pozemkové úpravy a tím předejít případným stížnostem na nesrovnalosti mezi nárokovými listy a údaji ISKN.

Ing. Michal Votoček, Ph.D., GEPRO spol. s r.o.

Změny bonitních dílů parcel a jejich export do VFK

Kontrola parcel a dílů při tvorbě nároků pozemkových úprav

XIII. celostátní odborný seminář KPÚ – Strážnice 2008

Ing. Zdeněk Burian – 1. místopředseda ČMKPÚ

Ve dnech 5. – 7. května 2008 se uskutečnil tradiční, v pořadí již XIII. celostátní odborný seminář s mezinárodní účastí: KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY, označený jako: Strážnice 2008. Seminář se konal pod hlavičkou Ministerstva zemědělství ČR – Ústředního pozemkového úřadu, vlastním uspořádáním byla pověřena Českomoravská komora pozemkových úprav.

Seminář se konal v době, kdy se podstatně mění zařazení pozemkových úřadů v rámci Ministerstva zemědělství ČR a naplňuje se tak statut pozemkových úřadů, daný zákonem č. 139/2002 Sb. Jako pořadatelé jsme proto oslovili přední představitele Mze ČR, vč. pana ministra Gandaloviče, se žádostí o jejich účast a získali jsme i písemný příslib účasti! Projevila se však napjatá vnitrostátní situace a účast byla na poslední chvíli rušena (nutná zahraniční cesta pana ministra, nutná účast pana náměstka Vrzala a pana ředitele Vítky na parlamentním projednání církevních restitucí). Pan ředitel Vítek však v předstihu zaslal svůj příspěvek do sborníku a svou přednášku předal v elektronické podobě svému zástupci Ing. Kaučovi.

Z výše uvedené cesty ke koncepčnějšímu uspořádání struktury a činnosti pozemkových úřadů je patrné, že osmička v letoopočtu má osudový význam nejen v životě našeho národa, ale i v dějinách pozemkových úprav. Ostatně profesor Toman ve svém příspěvku uvedl 16 letoopočtů s číslicí 8 na konci, které se výrazně podepsaly na vývoji pozemkových úprav.

Na letošním semináři bylo přítomno celkem 145 účastníků a hostů, což je jistě potěšitelná skutečnost.

Vlastní seminář - úterý, 6. května

Seminář zahájil předseda ČMKPÚ Ing. Procházka, dále promluvil 1. místopředseda ČMKPÚ Ing. Burian, který následně řídil celý seminář.

Účastníky přivítal starosta Strážnice – Mgr. Risto Ljasovský. V zastoupení omluvených představitelů Mze ČR vystoupil Ing. Kamil Kaulich. Ozřejmil všechny podstatné a předpokládané změny v řízení pozemkových úřadů a pozemkových úprav, přednesl projev ředitele Vítky a připojil i svůj původně uvažovaný referát o řešení věcných břemen při pozemkových úpravách.

Jako důkaz o potřebnosti a přínosu pozemkových úprav pro obec a zemědělství promluvil starosta obce Vlkoš pan J. Kozák a paní místostarosta A. Čárková, kteří shrnuli dobré zkušenosti obce s KPÚ u příležitosti pětiletého výročí ukončení KPÚ a promítli ukázky realizace.

Vystoupení zahraničních hostů

Pan Dr. Petr Hancvencl, zplnomocněný zástupce rakouského velvyslanectví, promluvil o možnostech a povinnostech České republiky v souvislosti s předsednictvím EU. Vychází ze zkušeností Rakouska v této funkci.

Pan Ing. Johann Hierer z Úřadu pro zemní vývoj Dolní Bavorska v Landau a d. Isar vysvětlil důležitost pozemkového managementu pro smírné dohodnutí konfliktů při řešení využití půdy podle návrhu PÚ mezi vlastníky, nájemci, obcemi, spolky, státními institucemi.

Pan Dr. Ing. Josef Janouch, pracovník ministerstva zemědělství v Bavorsku vysvětlil jejich přístup na program zemního vývoje a LIDR.

Také na Slovensku došlo na ministerstvu podohospodárstva k zásadní reorganizaci, která se nevyhnula ani oboru pozemkových úprav. O současném stavu pozemkových úprav na Slovensku nás proto seznámil pan Ing. Lubomír Suchý – pověřený ředitel přípravného a pozemkového odboru.

Další problematika pozemkových úprav

O využití výsledků pozemkových úprav ve výuce studentů SOŠ Strážnice promluvil pan Mgr. Josef Gazdík, ředitel zdejší střední odborné školy.

Paní Ing. Jana Pivcová přiblížila současný stav při usměrňování zadávání veřejných zakázek. Paní Ing. Květa Brátová, Ph.D., 2. místopředsedkyně výkonného výboru PFČR promluvila zasvěceně o součinnosti Pozemkového fondu ČR při pozemkových úpravách. Má k tomu dostatek zkušeností jako bývalá ředitelka Pozemkového úřadu. Pan RNDr. Jiří Hiess, vedoucí oddělení GIS Krajského úřadu kraje Vysočina nám přiblížil národní geoinformační struktury (GIS) a možnosti využití při pozemkových úpravách. Ochranou přírody a krajiny v plánu společných zařízení se zabýval pan Mgr. Dr. Jaroslav Knotek z Mendlovy university Brno. O změnách struktury krajiny jako o kritériu kvality pozemkové úpravy uvažoval ve své přednášce pan Ing. Václav Alexandr Mazín, ředitel Pozemkových úřadů Plzeň. Konečně k tomuto tématu promluvil i pan Ing. Zbyněk Kulhavý, CSc. z VÚMOP Pardubice, a to na téma Optimalizace krajinné struktury z hlediska hydrologických režimů. O přímé zodpovědnosti projektanta za zpracování projektové dokumentace zaslal příspěvek pan Ing. Karel Zlatuška, CSc. z A.KTI. Brno. O praktických zkušenostech z projektování polních cest hovoří příspěvek pana Ing. Pavla Gallo, z GALLO PRO s.r.o.. O podmínkách druhého ročníku soutěže „O nejlepší realizované společné zařízení v r. 2007“ referoval pan Ing. Mojmír Procházka, předseda představenstva ČMKPÚ. Soubor přednášek uzavřelo zamyšlením pana Prof. Ing. Františka Tomana, CSc. z Mendlovy univerzity v Brně na téma: Osudové osmičky v dějinách pozemkových úprav a pozemkové držby.

Večer byl věnován přátelskému posezení v kulturním domě, výměně zkušeností z oboru mezi účastníky při hudbě a tanci.

Exkurze – středa, 7. 5. 2008

Exkurzi připravili pracovníci Pozemkového úřadu Hodonín. Počasí bylo pěkné, zájem velký. Plně 2 autobusy a řada osobních aut.

Nejprve jsme se zastavili v Hroznové Lhotě, kde nás přivítal stylově v kroji starosta pan Ing. Petr Hanák. Nabídl každému sklenku výborné vlastní slivovice (kdo řídil, měl smůlu) a pozval nás do kulturního domu. Zde byla na panelech připravena výstava realizovaných pozemkových úprav v jednotlivých obcích. Po úvodu ředitelky PÚ Hodonín, Ing. Velískové postupně promluvil a představili postup a výsledky komplexních pozemkových úprav starostové a starostky dalších obcí. Pro jejich zájem a úsilí o pozemkové úpravy si zaslouží být uvedeni jmenovitě. Jsou to tedy: Josef Vavřík – obec Blatnice pod sv. Antonínkem, Jarmila Hrušková – obec Blatnička, Ing. Petr Hanák – obec Hroznová Lhota, Mgr. Risto Ljasovský – město Strážnice, Bc. Otakar Březina – obec Kozojídka, Vilém Reichsfeld – město Veselí n. M. (místostarosta), Jaroslava Hlahůlková – obec Žeraviny.

Udivovalo nás, s jakými znalostmi o problematice KPÚ hovořili, a potěšilo nás, jak jednoznačně oceňovali přínos KPÚ

pro obce. Zejména vyjasnění vlastnictví pozemků, jejich účelné uspořádání a zpřístupnění cestami, zpřístupnění a možnost využívání pozemků dříve nedosažitelných, ochranu krajiny a její oživení výsadbami větrolamů a liniové zeleně a další přínosy KPÚ.

V kulturním domě bylo pro účastníky připraveno občerstvení, rovněž množství tiskovin o obcích, mapky apod.

Po prohlídce obce jsme absolvovali exkurzi po jednotlivých katastrech vyjmenovaných obcí, kde jsme si prohlédli realizované zpevněné polní cesty, mokřadní centra, protipovodňová opatření, výsadby, větrolamy a další.

Pokračovali jsme do půvabné obci Blatnička (písemně zachycena již v r. 1362). Zde nás přivítala paní starostka v kroji se svými spolupracovníky. Pozvala nás do krásné obecní budovy, která vznikla rekonstrukcí ruiny bývalé školy. Nyní je zde Středisko školy lidového tvořivosti, výroby krojů, konají se zde výstavy a další. Byli jsme pohoštěni, pobesedovali jsme, nakoupili suvenýry a zakončili jsme zde exkurzi.

Následoval již jen návrat do Strážnice, na oběd, rozlučka a odjezd domů.

Sborník

I v letošním roce jsme vydali sborník přednášek v kvalitě, která by dostatečně reprezentovala dosažené výsledky v pozemkových úpravách. Pozemkové úpravy jsou nyní realizovány již ve velkém rozsahu a vynikající kvalitě, jsou zde hod-

ně využívány i finanční zdroje z fondů EU. Je škoda, že ne vždy je toto známo zemědělcům a veřejnosti, které se tyto práce dotýkají a nutně ji musí zajímat.

Přednášky ze seminářů publikujeme ve sbornících, aby nové poznatky mohli účastníci využívat ve své praxi. Ve sbornících proto také uvádím postupně ukázky těchto prací v jednotlivých krajích, s nimiž se tak mohou účastníci konferencí a seminářů seznámit. Následně tyto ukázky využíváme pro samostatné propagační publikace pozemkových úprav v jednotlivých krajích. V publikacích jsou uvedeny ještě další potřebné údaje a informace a jsou potom k dispozici všem zájemcům.

Dosud tak byly vydány publikace pro kraj Jihomoravský, Plzeňský, Vysočina, a to v poměrně vysokých nákladech. V letošním sborníku jsou ukázky z krajů Olomouckého a Zlínského. Zatím jsme neobdrželi souhlasné stanovisko ÚPÚ pro vydání samostatných publikací na toto téma. ÚPÚ totiž připravuje obdobnou prezentaci pro celé území ČR. V návodu pro pozemkové úřady použil však ÚPÚ systém tabulek a mapek, které používám v publikacích již od r. 2001 a ukázky realizace ze Zlínského kraje, které jsem sestavil do letošního sborníku ze Strážnice. Je tedy zřejmé, že námi nastoupená cesta propagace je dobrá a může zájmu o projekci a realizaci KPÚ jenom prospět.

□ □ □

Zahájení na Kulturním domě v Hroznové Lhotě

K.ú. Hroznová Lhota – zpevněná cesta s výhledem do krajiny

K.ú. Kozojídky – Biocentrum+biokoridor+rybníček

K.ú. Veselí nad Moravou – zpevněná polní cesta+větrolamy

Natura 2000 Ptačí oblasti

Česká republika se 1. května 2004 stala členským státem Evropské Unie. Jednou z oblastí, kterou tento fakt ovlivnil nejvýznamněji, je ochrana životního prostředí. Už před vstupem do EU musela Česká republika převést do své legislativy řadu právních předpisů týkajících se ochrany přírody. Základním nástrojem evropské ochrany přírody je soustava chráněných území Natura 2000.

Co je soustava Natura 2000

Natura 2000 je soustava lokalit, která má za úkol chránit nejvíce ohrožené druhy rostlin, živočichů a přírodních stanovišť na území EU. Jejím cílem je zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožnit tento stav obnovit.

Soustavu Natura 2000 tvoří:

- **ptačí oblasti** (PO, angl. SPAs - Special Protection Areas). Vyhlašují se podle směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, tzv. směrnice o ptácích. Slouží k ochraně vybraných ptačích druhů a jejich stanovišť.
- **evropsky významné lokality** (EVL, angl. SAC – Special Areas of Conservation). Vyhlašují na základě směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, tzv. směrnice o stanovištích. Evropsky významné lokality chrání vybraná přírodní stanoviště a vybrané druhy rostlin a živočichů (kromě ptáků).

Co jsou ptačí oblasti

Ptačí oblasti jsou území vymezená k ochraně vybraných ptačích druhů, které jsou na území Evropské unie ohroženy. Mohou to být např. rybníky, vodní nádrže, lesní komplexy, ale i částí zemědělské krajiny. Ptačí oblasti se vyhlašují pro

- druhy vyjmenované v příloze I. směrnice o ptácích
- pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy ptáků, které v příloze L uvedeny nejsou. V tomto případě jde o místa, kde se ptáci rozmnožují, pelichají nebo zimují a o místa odpočinku na jejich tahových zastávkách.

Ptačí oblasti jsou zřizovány nařízeními vlády. Ta neobsahují žádné zákazy, mohou pouze stanovit činnosti, které vyžadují souhlas orgánu ochrany přírody. Významná změna současného využívání krajiny totiž není žádoucí, neboť v mnoha ptačích oblastech se příznivé podmínky pro ohrožené druhy ptáků zachovaly právě díky dosavadnímu způsobu hospodaření. Hlavním cílem ochrany ptačích oblastí je zabránit budoucí destrukci nejceněnějších lokalit a zachovat příznivý stav cílových druhů a jejich stanovišť.

Jak se ptačí oblasti vybíraly

Výběr ptačích oblastí probíhal v souladu s odbornými kritérii celosvětové organizace na ochranu ptáků BirdLife International pro určování tzv. významných ptačích území. Odbornou přípravu návrhu ptačích oblastí v ČR zajišťovala Česká společnost ornitologická (ČSO) ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny (AOPK) a tehdejší Správou chráněných krajinných oblastí.

Výběr ptačích oblastí probíhal po dobu tří let a v roce 2002 byl ukončen. Odborný návrh obsahoval 41 ptačích oblastí pokrý-

vajících 8,9 % území ČR. V průběhu podzimu a zimy 2004 bylo vládou schváleno a vládními nařízeními vyhlášeno 38 z původně 41 navržených ptačích oblastí pro 41 druhů ptáků vyjmenovaných v příloze L směrnice o ptácích a pro 6 druhů stěhovavých vodních ptáků.

Které ptačí oblasti nebyly vyhlášeny

Vyhlášení navržené Ptačí oblasti Heřman-
ský stav-Odra-Poolží bylo zamítnuto z důvodu
převažujících ekonomických zájmů (výstav-
ba průmyslové zóny Dolní Lutyně). Vláda tak
ignorovala ustanovení směrnice o ptácích
a stanoviska Evropské komise a Evropského
soudního dvora: členský stát se nemůže
zprostit povinnosti chránit určitou lokalitu splňující vědecká
kritéria pro vyhlášení tím, že ji nevyhlásí jako ptačí oblast.

Projednávání vyhlášení dalších dvou ptačích oblastí Dehtář
a Českokubějovické rybníky dosud nebylo ukončeno. Důvodem
jsou přetrvávající rozpory mezi Ministerstvem životního
prostředí a Ministerstvem zemědělství.

Jaký je rozdíl mezi zvláště chráněnými územími a ptačími oblastmi

Obecně platí, že zvláště chráněná území (ZCHÚ) vyhlašovaná podle legislativy ČR jsou chráněná jako celek. Naproti tomu je povinnost chránit předmět ochrany, tedy druhy a stanoviště, pro které byly dané lokality navrženy, nejen u vyhlášených území soustavy Natura 2000, ale i u těch dosud nevyhlášených.

Ptačí oblasti nepatří mezi ZCHÚ, jsou vyhlašovaná nařízením vlády. Nezpracovávají se pro ně plány péče jako pro ZCHÚ, ale pouze tzv. souhrn doporučených opatření (SDO) k zachování příznivého stavu populací volně žijících ptáků. Počítá se s postupným zpracováním SDO pro většinu ptačích oblastí mimo ZCHÚ.

Ptačí oblasti nemají tzv. základní ochranné podmínky ze zákona, jako ZCHÚ, ale pouze bližší ochranné podmínky, uvedené v jednotlivých zřizovacích předpisech (*nařízeních vlády*). Za omezení zemědělského či lesního hospodaření může vlastník či nájemce pozemku v PO požádat o náhradu újmy, kterou musí prokázat. Některé ptačí oblasti jsou vyhlášeny tak, že se územně překrývají se stávajícími ZCHÚ, ať už částečně či úplně. Pak je nutné respektovat legislativu platnou jak pro příslušnou PO, tak pro příslušné ZCHÚ. Zhruba 63 % rozlohy ptačích oblastí je současně součástí stávajících ZCHÚ (*např. chráněné krajinné oblasti, národního parku*).

Případné dotazy zodpovíme na adrese: ptacioblasti@birdlife.cz

Česká společnost ornitologická (ČSO) je dobrovolné zájmové sdružení profesionálů i amatérů zabývajících se ochranou a výzkumem ptáků, zájemců o pozorování ptactva a milovníků přírody. ČSO realizuje vlastní i mezinárodní projekty výzkumu a ochrany ptáků a jejich prostředí, popularizuje a propaguje ochranu ptáků, pořádá akce pro své členy i nejširší veřejnost. V ČR zastupuje mezinárodní organizaci BirdLife International. Kontakt: Na Bělidle 34, Praha 5, 150 00, e-mail: cso@birdlife.cz, tel./fax: 274866700, www.birdlife.cz

BirdLife International je celosvětové sdružení nevládních organizací zaměřených na ochranu ptáků a jejich prostředí. Působí ve více než sto zemích světa, kde prosazuje trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů. Kontakt: www.birdlife.org
Vydala: Česká společnost ornitologická za podpory programu Transition Facility 2004, Praha 2007. Text: Zuzana Pangráčová a Jana Urbanová. Ilustrace: Jan Hošek. Tento dokument byl vytvořen za finanční pomoci Evropské Unie. Za obsah je výhradně odpovědná ČSO a nelze jej v žádném případě považovat za názor Evropské Unie. Financováno ze zdrojů Evropské Unie.

Ukázky nominovaných opatření do soutěže v roce 2007

Rekonstrukce polní cesty Čenkov – k lesu v k.ú. Čenkov u Třešti, okres Jihlava (I/6)

Polní cesty H1 a H2 Lubník – kamenný brod a lávka pro pěší v k.ú. Lubník, okres Ústí n/Orlicí (I/10)

Retenční nádrž Zápy včetně lokálního biokoridoru v k.ú. Ostrov a Zápy, okres Praha-východ (III/2)

Výstavba vodních nádrží a prvků ÚSES v k.ú. Skřípov, okres Prostějov (IV/3)